

ETT SVENSKT LANDSKAP I AUSTRALIEN

SVENSKA KYRKAN I MELBOURNE

A SWEDISH LANDSCAPE IN AUSTRALIA

THE SWEDISH CHURCH IN MELBOURNE

Examensarbete 20 poäng / 30 ECTS
Sveriges Lantbruksuniversitet,
Institutionen för Landskapsplanering Alnarp
Landskapsplanering med inriktning mot landskapsarkitektur
Christian Lundh
Maj – November 2006
Examinator Allan Gunnarsson
Handledare Mona Wembling

INNEHÅLL

1. SAMMANFATTNING/ABSTRACT	SIDAN 3
2. INLEDNING	SIDAN 4
3. MINNESBILDER AV SVERIGES LANDSKAP	SIDAN 6
3.1 MINNESBILDER AV FOSTERLANDET OCH HEMBYGDEN	SIDAN 7
3.2 ASPEKTER OCH SINNESSTÄMNINGAR ASSOCIERAT MED SVERIGES LANDSKAP	SIDAN 10
3.3 SVERIGES LANDSKAP JÄMFÖRT MED AUSTRALIENS	SIDAN 15
4. SVENSKA KYRKAN I MELBOURNE	SIDAN 16
4.1 LANDSKAPET I MELBOURNE	SIDAN 16
4.2 SVENSKA KYRKAN I <i>TOORAK HOUSE</i>	SIDAN 19
4.3 PROMENAD RUNT SVENSKA KYRKAN	SIDAN 22
4.4 TRÄDGÅRDENS OLIKA DELAR	SIDAN 23
5. INSPIRATION TILL ETT SVENSKT LANDSKAP I AUSTRALIEN	SIDAN 27
5.1 MINNESBILDER AV SVERIGE	SIDAN 28
5.2 FÅ STARKA INGREPP INSPIRATION AV THORBJÖRN ANDERSSON	SIDAN 33
5.3 LOKALT FÖREKOMMANDE VÄXTER	SIDAN 36
6. ETT SVENSKT LANDSKAP I AUSTRALIEN	SIDAN 37
7. DISKUSSION OCH REFLEKTION	SIDAN 42
7.1 OLIKA MINNESBILDER	SIDAN 42
7.2 ETT SVENSKT LANDSKAP I AUSTRALIEN SVENSKA KYRKANS TRÄDGÅRD	SIDAN 47
7.3 NÅGRA AVSLUTANDE REFLEKTIONER	SIDAN 49
8. KÄLLOR	SIDAN 50
9. BILAGOR	SIDAN 52

1. SAMMANFATTNING / ABSTRACT

Som utlandssvensk boende i Australien sedan fem år tillbaka, har jag ofta funderat om mina minnesbilder och associationer av Sveriges natur och landskap, som blivande landskapsarkitekt är desamma som andra utlandssvenskars som bor i Melbourne.

Merparten av de svenskar jag tillfrågade i Melbourne minns och förknippade Sveriges natur och landskap med den plats där de växte upp eller där de varit bosatta i Sverige.

De växter som flertalet av de tillfrågade svenskarna saknade från Sverige, var sammankopplade med någon speciell känsla eller aktivitet. Den gemensamma minnesbild av Sverige som var främst förekommande, var av ett skogsbeklätt landskap som man fritt kan röra sig igenom.

Med dessa minnesbilder som underlag och med inspiration från landskapsarkitekt Thorbjörn Anderssons sätt att skapa platser, hur han låter ett fåtal starka grepp spela mot befintliga element,¹ men också med hänsyn till klimatet och den akuta vattenbrist som råder i Melbourne, så skapar jag ett gestaltungsförslag till en ny trädgård åt Svenska Kyrkan i Melbourne. Ett förslag på en trädgård som framkallar minnesbilder och associationer med Sveriges landskap.

As a Swedish landscape architecture student living in Australia for five years, I have often wondered if my memories and my associations with the landscape and the nature in Sweden, are the same as other Swedish people living in Melbourne.

Most of the Swedish people who live here in Melbourne remember and associate Sweden's nature and landscape with where they grew up or where they used to live.

The plants that most of the Swedish people I asked missed from Sweden were associated to special feelings or activities. The general type of landscape people remember from Sweden is that of a landscape covered in forests, which you can walk freely through. With these memories as a foundation and with inspiration from the Swedish landscape architect Thorbjörn Anderson's way of creating places, by letting a few strong changes play against the existing elements,² but also with consideration of the climate and the severe shortage of water that is current in Melbourne, will I create a design concept for the garden surrounding the Swedish Church in Melbourne. A design concept that will generate memories and associations to Swedish landscapes.

---

¹ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson sidan 18

² 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson sidan 18

2. INLEDNING

Sveriges landskap och natur, hur minns jag det? Som utvandrad svensk så har jag utvecklat en nostalgisk minnesbild av det svenska landskapet och naturen. Aspekter som jag förr tog för givet, boende i Sverige, skapar nu starka emotionella minnesbilder i mig. Jag minns med hemlängtan tillbaka på de böljande sädesfälten, bokskogarna, vårens första snödroppar och de sprakande höstfärgerna. Men jag minns också de mörka granskogarna i Norrland och de Skånska vindpinade åkrarna i november, inte med fasa utan med saknad.

Frågor jag allt oftare har ställt mig under mina fem år i Australien och som blivande landskapsarkitekt, vilket landskap minns man från Sverige? Skiljer sig min minnesbild av det Svenska landskapet från hur andra, utlandssvenskar minns det? Har människor skapat en generell bild av vad som är ett typiskt svenskt landskap ju längre tid de bott i Australien? Finns det aspekter som jag som blivande landskaps arkitekt förbiser men som andra kanske ser som mer betydelsefulla och vice versa?

I detta examensarbete vilket jag har gett titeln "Ett svenskt landskap i Australien, Svenska Kyrkan i Melbourne", har jag utgått från att ta reda på vilka minnesbilder av Sveriges landskap och natur de svenskar har som besöker Svenska Kyrkan i Melbourne, genom att låta dem besvara ett frågeformulär. (Bilaga 1)

Hur har den relation som vi svenskar har till Sveriges landskap och natur vuxit fram? Jakob Christensson redogör för detta i '*Landskapet i våra hjärtan*'. Han nämner bland annat hur en av grundstommarna lades under nationalromantikens glansdagar vid sekelskiftet 1900, då natur och nation regelmässigt förbands med varandra,³ vilket senare stärktes ännu mer med hjälp av landskapsblommorna och inte minst av allemansrätten⁴. Jag kommer att ta hjälp av dessa iakttagelser från '*Landskapet i våra hjärtan*' för att ge en förklaring till en del av svaren jag fick i frågeformuläret.

---

³ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 12

⁴ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 24

De minnesbilder av Sverige som utlandssvenskarna har, får sedan bilda stommen åt ett gestaltungsförslag till Svenska Kyrkans trädgård. En annan viktig inspirationskälla till trädgården har jag fått från det kanske typiskt svenska sätt att utforma landskap som Thorbjörn Andersson har, genom att låta ett fåtal starka grepp spela mot befintliga element.⁵

En faktor som också har påverkat gestaltungsförslaget till trädgården är att i princip alla svenskar här i Australien har kommit hit frivilligt. Detta jämfört med tidigare invandrare vilka oftast kom under betydligt hårdare omständigheter, vilket är en av de betydande omständigheterna, men som också till viss del berättigar sättet att återskapa landskap från Europa i Australien. Hur motiverar jag som frivillig immigrant att ett svenskinspirerat landskap anläggs här i Australien? Och inte minst hur återskapar jag detta landskap här i Melbourne, ett landskap som kan ge utlandssvenskarna associationer och minnesbilder av Sverige, men som också tar hänsyn till det landskap det tar i anspråk?

---

⁵ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson sidan 18

3. MINNESBILDER AV SVERIGES LANDSKAP

Vilka minnesbilder har de utlandssvenskar som besöker Svenska Kyrkan i Melbourne av Sveriges natur och landskap? För att få reda på detta utarbetade jag ett frågeformulär, vilket jag delade in i två delar (Bilaga 1). En första del med textfrågor och en andra del där frågorna baserades på bilder.

En viktig faktor som jag blev erinrad om, medan jag utformade frågeformuläret var att det är lätt att sammanblanda de olika betydelser som ordet landskap kan ha, därför ersatte jag det i en del av frågorna i frågeformuläret med natur eller naturtyp. I detta arbete kommer jag att inrikta mig på att använda ordet landskap.

Jag fick tillbaka 22 frågeformuläret, detta var mindre än de 50 som jag hade som mål, men trots detta kunde jag se hur många av svaren på vissa frågor var likartade och ibland för mig oväntade, detta gjorde att jag kunde dra en mängd intressanta slutsatser som jag sedan kunde lägga som grund till det nya gestaltningsförslaget till trädgården.

Den grupp som svarat på mina frågor var till 70 % kvinnor och alla oavsett kön var fast boende i Australien och hade varit så allt från 2 till 21 år.

En annan betydande faktor är att de flesta som besvarat enkäten kommer till Svenska Kyrkan för att låta sina barn delta i den skolverksamhet som hålles där på helgerna och för den sociala samvaron det medför med andra svenskar.

De skisser jag använder i kapitel 3 och 5, är skisser av de bilder som jag använde i frågeformuläret. Jag har valt att använda skisser av bilderna, så att ingen speciell plats i Sverige skall representerad utan jag vill istället att skisserna skall symbolisera Sverige landskap i stort.

Vad blev då resultatet? Och vad kan jag dra för slutsats av det? Hur har vi svenskar generellt sett utvecklat den relation vi har till det svenska landskapet? Finns det en generell minnesbild av Sverige? Vilket i sin tur delvis har varit en betydande faktor i det individuella skapandet av minnesbilderna av Sveriges landskap som var och en bär med sig. Skiljer sig de minnesbilder som andra utlandssvenskar har jämfört mot dem som jag, som blivande landskaps arkitekt har utvecklat?

Är detta den generella minnesbilden bilden av Sverige?
Ett idylliskt skogsbeklätt landskap med små sjöar?

3.1 MINNESBILDER AV FOSTERLANDET OCH HEMBYGDEN

MINNESBILDER AV FOSTERLANDET

Finns det tecken på en gemensam fosterlandskärlek vilken ges uttryck genom de minnesbilder man har av Sverige?

Och hur har denna fosterlandskärlek uppkommit?

Går man tillbaka i historien till sekelskiftet 1900, under nationalromantikens glansdagar, förenade författare, poeter och konstnärer den svenska naturen med nationen, ibland med viss enträgen patriotism. Patriotismen har till största del tonats bort, medan svenskens naturlängtan lever kvar.⁶

Under tidigt 1900-tal växte klassmotsättningar fram parallellt med industrisamhällets utveckling. Dessa klassmotsättningar ledde bland annat till att den svenska historien som nationell självkänsla kom att bli något som i stort sett enbart de högre klasserna i samhället ansåg vara betydelsefullt, medan historien för resten av befolkningen fick en allt mindre betydelse. Naturen däremot, inför den, var alla lika mycket värda, oberoende av klasstillhörighet, kön och ålder.⁷

I 'Landskapen i våra hjärtan' kan man läsa ett stycke av vad Thor Högdahl skrev 1910 i "Naturskyddsfrågans utveckling i Sverige", 22, 10, 'Sveriges natur'. Svenska naturskyddsföreningens årsskrift:

*"En mark, där vi alla, utan hänsyn till samhällsställning eller politiska åsikter, kunna mötas till arbete för ett och samma mål. Den sanningen mer och mer trängt sig fram att grunden till all äkta fosterlandskärlek är att söka i den levande naturen samt att det är den, som skapar folkkaraktären och sålunda på visst sätt blir bestämmande för den roll en nation kommer att spegla i folkets historia."*⁸

Vilken typ av landskap som förknippades med Sverige var beroende på hur jag formulerade frågan. Var frågan riktad åt vilket landskap man kom ifrån i Sverige och vad för landskapstyp man blev påmind om därifrån (Bilaga 1, frågorna 4, 5, 6), så blev svaren självklara, smålänningen eller dalslänningen svarade med skog och små insjöar medan skåningen svarade med öppna jordbruksmarker.

Ändrades frågan däremot till vilken landskapstyp som man ansåg vara representativt för Sverige blev den allmänna bilden en annan, ett landskap bestående av vidsträckta skogar, mestadels barrskog, små insjöar och en och annan grönskande äng. Ett landskap som väckte en känsla av oändlighet, renhet och frihet, där det finns mycket plats för alla att röra sig fritt mellan skogar och ängar.

---

⁶ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 12

⁷ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 56

⁸ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 56

Detta för Sverige enhetliga landskap som alstrades i många av de tillfrågades minnen och kan härledas från den fosterlandskärlek som Thor Högdahl pratar om. Att denna allmänna bild av Sverige existerar, beror på en mängd olika faktorer. Främst är det de två landskapen Dalarna, med sin stolta bondekultur alltsedan Gustav Vasas dagar och Värmland, kanske främst tack vare Selma Lagerlöfs 'Gösta Berlings Saga', som vunnit platsen som de svenskaste av landskap.⁹ En annan bidragande faktor till svenskens landskaps syn härstammar från grundandet av naturskyddsföreningen och hur denna under 1930-talet fick en stark ställning i samhället och att flertalet av dess medlemmar utgjordes av vildmarkslängande akademiker, vilka idealiserade de orörda vildmarkerna, där också de första nationalparkerna grundades. Medan i landets södra delar ägnade sig naturskyddarna främst åt att försöka fridlysa åldriga ekar, flyttblock eller sällsamt vuxna träd.¹⁰

De flesta svenskar skapar också tidigt en relation till naturen inte bara på grund av att den är så tillgänglig tack vare allemansrätten, utan också med hjälp av organisationer som till exempel Friluftsrörelsen som grundades 1892 och scoutrörelsen som kom till Sverige under samma tid. Dessa organisationer gav många unga svenskar tidigt chansen att skapa en nära relation med landskapet. Skolklasserna i landet började också i slutet på 1800-talet att göra resor, ofta i form av veckolånga landskapsvandringar vilka vars mening var att lära barnen älska fosterlandet.¹¹

Det mest svenska av landskap?
Landskapsbilden som påverkar många än idag, om vad som är ett typiskt svenskt landskap.

⁹ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 13

¹⁰ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 58-59

¹¹ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 62

MINNESBILDER AV HEMBYGDEN

Hur minns man tillbaka på sin hembygd?

När samma fråga ställdes fast med bilder, vilken landskapstyp som man ansåg representera Sverige (Bilaga 1, fråga 25), blev svaret ett annat. Det landskap som man nu tyckte representera Sverige var det som påminde om hembygden. Varför samma personer svarade olika när de fick svara med en bild istället för med ord kan bero på de associationer som en bild framkallar och att de starkaste minnesbilderna av Sverige är från de trakter där man bodde eller växte upp.

Detta kan också härledas till att alla de som besvarade frågeformuläret överlag hade lättare att beskriva det landskap där man växte upp med ord än då frågan gällde att med ord beskriva vilken landskapstyp som man ansåg vara typiskt svensk. Wilhelm Moberg gav uttryck åt sin hembygdslandskap och hur det hade format honom och hans sätt att tänka och känna både som person och som författare:

*"Min växtgrund på en stenbacke i Småland, i Uppvidingens skogsbygd, har präglat hela min livssyn."*¹²

Element i landskapet som väcker positiva minnen

Ett annat resultat som också påvisar hur stor betydelse det landskap har som man växer upp i, var när frågan kom om det fanns speciella karaktärer i landskapet som väckte positiva minnen (Bilaga 1, fråga 11). Svaren blev från mellan och norra Sverige generellt stengårdsgårdar, röda små stugor, små badsjöar, grusvägar eller vitsippebackar. Medan de från Skåne svarade med alléer eller blommande gula rapsfält. Ett par av svaren angav allemansrätten, detta från personer som kom från olika platser i Sverige, men som alla ansåg det som en speciellt positiv företeelse att kunna gå ut fritt i skog och mark och för att till exempel plocka bär eller svamp.

En grusväg som ringlar genom en skog och stengårdsgårdar skapade positiva minnen hos många från norra Sverige.

¹² 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 12

3.2 ASPEKTER OCH SINNESSTÄMNINGAR FÖRKNIPPADE MED SVERIGES LANDSKAP

För att få reda på mer specifika landskapsminnen, så ställde jag frågor som var inriktade att ge svar på vad som ansågs utmärka specifika landskapstyper från Sverige, till exempel vad som ansågs utmärka en barrskog eller äng.

Men också ett par frågor på vad man ansåg känneteckna till exempel en typisk svensk trädgård och rabatt och vilka olika växter som förknippas med olika landskapstyper.

I den andra delen av frågeformuläret med bildfrågor där skulle bilder rangordnas efter hur de ansågs representera Sverige, men också beskrivas om de väckte speciella känslor eller vilka särdrag i bilderna man ansåg som viktiga eller speciellt utmärkande.

Till den sista frågan valde jag ut fem sånger och frågade vilken sång som man ansåg representerar Sverige bäst och vilken landskapstyp som denna sång beskriver.

ASPEKTER FÖRKNIPPADE MED SVERIGES LANDSKAP

Växter som förknippades med Sveriges landskap

När frågorna blev mer detalj beskrivande och frågade vilka växter som förknippades med olika landskapstyper, till exempel barrskog och eller ett skogslandskap, blev svaren generellt desamma oberoende av var i Sverige man kom ifrån (Bilaga 1, frågorna 9 och 10).

Största delen av de tillfrågade förknippade en skog med tall eller gran, medan lövskog förknippades med främst björk men också i ett par fall med ek.

Flertalet av de som svarade från skogrika landskap som Dalarna och Småland förknippade hagmark och ängsmark med lövträd som björk, asp och ek. Jämfört med de från Skåne som enbart förknippade både hagmark och ängsmark med växter som klöver eller maskrosor.

De träd som ansågs representera Sverige bäst var björk tillsammans med gran eller tall, 90 % angav någon av dessa kombinationer.

Björken i sin tur var vad 60 % ansåg representera Sverige bäst, då man fick välja bland nio olika bilder på olika landskapstyper, en bild på en björkskog tillsammans med en vinterbild var de bilder som fick flest svar. Dessa svar var också oberoende på var i Sverige man kom ifrån. (Bilaga 1, frågorna 18 och 25)

Det träd som flest förknippade med Sverige var björken.

Växter som man saknar från Sverige

De växter som man saknade mest från Sverige förvånade mig lite då svaren blev beroende på om man var kvinna eller man. Kvinnorna som svarat nämnde främst blommor av olika slag. Som till exempel; vitsippor, blåsippor, liljekonvalj, gullvivor, blåklackor, snödroppar, vallmo och ljung, därefter kom buskar som syren och hägg. Medan männen överlag nämnde träd som tall, gran men också björk. Växter som kvinnorna ansåg vara typiskt svenska var också mindre växter, många nämnde här vitsippor men också hjortron, blåbär, mandelblom, tussilago och midsommarblomster. Medan männen fortsatte med att nämna träd som tall, gran och björk. Dessa svar var också oberoende på var man kom ifrån.

(Bilaga 1, frågorna 14, 16 och 17)

Landskapsblommor

Ingen svarade med sin landskapsblomma, vare sig det gällde växter som man förknippade eller saknade från Sverige eller sin hembygd.

Som exempel kan nämnas, svarade ingen från Småland med linnea. Linnea, den kanske svenskaste av blommor, därför att den är svensk och gjorts berömd av en världsberömd svensk.¹³

I 'Landskapen i våra hjärtan' däremot beskriver Jakob Christensson landskapsblommornas betydelse för svensken i dennes identitets skapande. Hur vi klamrar oss fast vid dessa redan fixa och färdiga betydelser som provins- eller landskapsblommorna erbjuder¹⁴:

"De är vad antropologerna och etnologerna ibland kallar 'summerande symboler', det vill säga metaforer som under det att de ohöljt vädjar till individens känslöengagemang torgför och bekräftar gemensamma värden. Bohusläns klängande kaprifol, Dalarnas dallrande blåklacka, Smålands oansenliga linnea, Skånes stolta prästkrage, alla bidrar de till att alltsedan de lanserades under tidigt 1900 tal sätta svenskens sinne i sommarstämning och skapa identitet." ¹⁵

Den växt som var mest saknad från Sverige var vitsippan, landskapsblommorna tycktes vara helt bortglömda.

¹³ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 23

¹⁴ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 22

¹⁵ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 22

En svensk äng

Den typiska svenska ängen är i svenskarnas minnen bevuxen med allt man kan finna pryder en midsommarstång, vallmo, prästkrage, blåklocka, förgätmigej, rölleka, midsommarblomster, mandelblom och smörblommor.
(Bilaga 1, fråga 24)

En svensk trädgård

Då frågan gällde vilka särdrag som man ansåg utmärker en typiskt svensk trädgård, blev svaren många och olika, men ett var genomgående, flaggstången, därefter fruktträd och gräsmatta. Ingen hade svarat med någon aspekt som tillhörde någon annan årstid än sommaren och våren.
(Bilaga 1, frågorna 19, 20, 21, 22 och 23)

Då jag ställde frågan om vilka växter som karakteriserar en typisk svensk trädgård blev det växter som ger nöje mer än åt bara ögat, till exempel fruktträd främst äppleträd, jordgubbar, hallon, vinbär och krusbär. Endast ett par stycken hade svarat med prydnadsväxter som till exempel syren. Den svenska blomsterrabatten var överlag säsongsbetonad, då många nämnde tidiga vårblommor som krokus och tulpaner tillsammans med vår och sommarblommor som pion, rosor eller krysantemum. Den blomma som ansågs skulle pryda en typiskt svensk blomlåda är pelargonian, följt av lobelia och krysantemum.

En flaggstång skall enligt resultatet från frågeformuläret ingå i en typisk svensk trädgård.

SINNESSTÄMNINGAR FÖRKNIPPADE MED SVERIGES LANDSKAP

För att få reda på vilken eller vilka sinnesstämningar som man förknippar med Sveriges natur och landskap, ville jag att man skulle beskriva olika bilder och vad för sinnesstämningar man förknippade med dem. (Bilaga 1, fråga 28)

Jag hade också valt ut fem typiskt svenska sånger, valet av sångerna gjorde jag under tiden då jag utarbetade frågeformuläret, och bad svenska vänner i Australien och i Sverige vilken sång de ansåg vara mest svensk.

I frågeformuläret frågade jag sedan vilken av dessa sånger man ansåg representera Sverige bäst och vilken landskapstyp man förknippade med den sången, detta för att få mer känslor och sinnesstämningar knutna till landskapet.

(Bilaga, fråga 30 och 31)

Svensk sommar

Astrid Lindgrens 'Idas Sommarvisa', var den sång som de flesta ansåg vara den mest svenska sången, vilken man förknippade med grönskande ängar, följd av Ulf Lundells 'Öppna landskap' vilken förknippades med hagmark eller ett skärgårdslandskap. Detta gav mig intrycket att juni med skolavslutningar och midsommarafton är vad de flesta ser som det ultimata, det mest svenska. Detta kan också härledas till den årstid som i stort sett alla föredrog mest, vilket var sommaren med 95 % och våren med 5 %. (Bilaga 1, frågorna 7 och 8)

Ett öppet grönskande landskap och en sommaräng var det som många ansåg vara det mest svenska.

Skiftande sinnesstämmningar

Det var intressant att se hur olika bilder kan tolkas och vilka olika känslor de framkallar hos olika personer. Den känsla som en bild på orangeröda höstlöv framkallade hos olika personer var inte bara den av vinterns annalkande och ett rått och kallt väder utan också en positiv bild associerat med prassel i höstlöven och svampplockning.

En dimmig skogsbild framkallade olika sinnesstämmningar, alltifrån att vara en trolskog full av spänning och mystisk till en frostig vårmorgon eller en dimmig sommarförmiddag.

(Bilaga, frågorna 26, 27, 28 och 29)

Svampplockning eller höstrusk?

Spänning eller bara dimmigt?

De flesta tillfrågade föredrog sommaren, vilket kunde ses inte bara i de landskapsbilder som man föredrog men också i de känslor som de olika bilderna väckte. Detta kan jämföras med då mer detaljerade landskapsbilder, som till exempel en myrstack, en flugsvamp eller ett snöklätt träd skulle markeras om de representerade Sverige. Nu svarade i stort sett alla med ett snöklätt träd, medan en sommarbild på en tallskog med en liten sjö i bakgrunden kom på andra plats. De andra bilderna som många hade markerat var på en flugsvamp och en myrstack.

3.3 SVERIGES LANDSKAP JÄMFÖRT MED AUSTRALIENS

Den landskapstyp från Sverige som många saknade var relaterad till någon speciell aktivitet som svamp- eller bärplockning. (Bilaga 1, frågorna 12, 13, 15)

Vilket i sin tur kan sammankopplas med allemansrätten som blivit en stark symbol för svenskarnas samhörighet med naturen.¹⁶

Denna sorts aktiviteter kan man inte göra i samma utsträckning i Australien. Dels beroende på att det inte finns någon allemansrätt, de långa avstånden mellan olika platser och städernas storlek, men också beroende på att svenskar i Australien, kan precis som jag själv, känna en viss otrygghet att ge sig ut i ett för många okänt landskap.

Då frågan ställdes om det finns landskapstyper eller växter i Australien som påminner om Sverige blev det överlag få svar. Kohagar, kustlandskapet och vintern i Australiens bergstrakter, där de högsta topparna är snöklädda varje vinter, var det som påminde utlandssvenskarna om Sverige. När frågan gällde växter så blev svaren trädgårdsväxter eller andra inplanterade träd som till exempel björk och ek.

En skog i Sverige eller Australien?

---

¹⁶ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 12

4. SVENSKA KYRKAN I MELBOURNE

I detta kapitel ger jag först en kort introduktion till Melbournes landskap för att sedan i mer detalj ge en beskrivning av Svenska Kyrkan i *Toorak House* och den nuvarande trädgården.

4.1 LANDSKAPET I MELBOURNE

Vy in mot Melbournes centrum, sett från Albert Park Lake. Det 300 meter höga Eureka Tower tornar upp sig i mitten av Melbourne.

Klimatet i Melbourne

Melbourne har cirka 3.5 miljoner innevånare och är huvudstaden i delstaten Victoria som ligger i sydöstra Australien. Den allmänna synen på Melbourne i Australien är att det sägs vara den mest europeiska staden i Australien, delvis därför att det är den stad efter Athen som har flest innevånare med grekiskt ursprung. Men också på grund av klimatet, vilket kan jämföras med ett sydeuropeiskt. Vintertemperaturen går i princip aldrig under 3 C, medan somrarna är heta och torra, det är inte ovanligt att ha dagar då temperaturen stiger till över 40 C.

I Melbourne hör man ibland uttrycket "fyra årstider på en dag", detta kommer från att även om det spås fint väder så kan det snabbt ändras. Till exempel så kan temperaturen på sommaren vara 35 C och med en varm vind från norr, men plötsligt vänder vinden och temperaturen sjunker till under 20 C.

Den övre bilden visar St Kilda Road, en av huvudgatorna i Melbourne som kantas av dubbla rader av plataner. Bilden till vänster visar en vanligt förekommande syn i Australien, träd som planterats under el- och telefonledningar och som sedan måste beskåras.

Trädgårdar och parker i Melbourne

Det är ett väldigt skiftande landskap i Melbourne när det gäller trädgårdar och parker, allt ifrån engelsk inspirerade med buxbomshäckar och körsbärs träd, tropiskt inspirerade, fulla av palmer och ormbunkar till öken inspirerade med kaktusar och yucca palmer. Men trots all variation ibland växterna så är det ett landskap som skiftar relativt lite mellan de olika årstiderna, vilka överlappar varandra och ibland kan man lätt missa att det är vår eller höst. Några exempel på de vanligaste gat- och parkträden är: plataner, almar, ekar och askar. Man ser också många inhemska trädsorter som till exempel eukalyptus, *Eucalyptus var.* och *Melaleuca var.* De flesta gatorna och vägarna i Australien har traditionellt sett en "nature strip", en smal remsa gräs mellan trottoaren och gatan, på denna smala remsa trängs oftast hårt tuktade träd med el- och telefonstolpar och trafikskyltar.

Några andra exempel på växter som är vanligt förekommande i parker och trädgårdar runt om i Melbourne är björkar, popplar, dadelpalm, *Phoenix canariensis*, *Cordylin*, klotrobinia, *Robinia pseudoacacia umbraculifera*, japanska lönnar, *Acer palmatum*, magnolior och manchurian päron, *Pyrus ussuriensis* och inhemska växter som till exempel grevillea *Grevillea var.* och *Corymbia var.* ett nära släkte till eukalyptusen.

Andra växter som förekommer i planteringar längst med vägar och i parker är *Dietes var.* en slags iris och flax, *Phormium var.* en växt med smala upp till 1.5 meter långa blad som förekommer i olika färgvarianter.

Bilden till vänster föreställer en traditionell 'cottage garden', en vanlig typ av trädgård i Melbourne, full av blommande buskar och perenner och som kräver mycket skötsel och bevattning. Många väljer idag att ersätta denna typ av trädgård med minimalistiska skapelser, som exemplet till höger, en rabatt full med *Agave attenuata*, som varken kräver mycket vatten eller skötsel.

Miljöproblem sammankopplade med trädgårdar och parker

Australien är den regnfattigaste kontinenten och generellt sett så har man stränga vattenrestriktioner när och hur man får vattna, de lokala myndigheterna försöker också påverka människor att anlägga mindre bevattningskrävande trädgårdar, men i en stad och ett land med starka band, särskilt till Europa och Storbritannien så är det en svårgjord process.

Ett problem som många inplanterade växter har fört med sig förutom att de oftast kräver mycket vatten är att de konkurrerat ut den inhemska floran på många platser där de naturaliserats. Detta har lett till stora problem, men det är oftast först när de blir en ekonomisk börda till exempel för bönderna, som man gör något åt problemet.

Ett exempel är vad som skedde med björnbärsbusken, som efter att de första européerna planterat in den tog en otrolig fart och spred sig över stora områden, där den bildade täta ogenomträngliga snår. Idag är det förbjudet att plantera björnbär.

Det senaste exemplet är arum liljan, *Zantedeschia* var. som blivit totalförbjuden att plantera i västra Australien, på grund av att den totalt har vuxit igen många vattendrag. Ett par exempel på andra växter som har en ogräsartad tendens är hagtorn, *Crataegus* var. och Afrikas lilja, *Agapanthus* var.¹⁷

¹⁷ Föreläsning 'Sustainable Gardening Australia', Melbourne, 23 och 30 augusti 2006

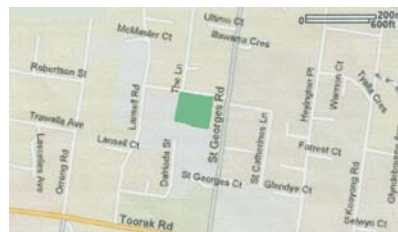
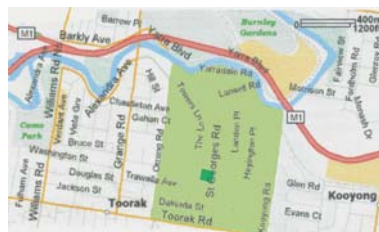
4.2 SVENSKA KYRKAN I TOORAK HOUSE

Toorak House sett från väster. Husets framsida med det pampiga Italieninspirerade tornet, vilket utgör ett imponerande intryck.

Toorak är en förort till Melbourne som ligger cirka 5 km sydost om stadens centrum. Områdets geografiska gränser utgörs av Yarra River i norr, Williams Road i väster, Glenferrie Road i öster och Malvern Road i söder. Toorak är den förort i Melbourne med rikast innevånare och kännetecknas av stora tomter med pampiga lyxvillor.

Här byggdes 1849 *Toorak House* som bostad åt den välbärgade grossisthandlaren James Jackson. Huset byggdes i viktorsansk stil med ett italienskt inspirerat torn, vilket också fungerar som huvudingång. Det pampiga huset satte den arkitektoniska stilen för hus som sedan byggdes i Toorak. Ägorna kring *Toorak House* sträckte sig på 1800-talet från Yarra River i norr till Toorak Road då kallad Gardiners Creek Road i söder och mellan Orrong Road i väster och Kooyong Road i öster. *Toorak House* gav senare sitt namn åt hela förorten. Man tror att namnet *Toorak* härstammar från ett aboriginiskt ord med samma uttal vilket betyder "vassträsk" eller Svart Korp.¹⁸

Kartor från www.xml.sa.mapquest.com

Kartor över Toorak och ägorna runt *Toorak House*.

Kartan till vänster visar hur ägorna runt *Toorak House* sträckte sig på 1800-talet (ljusgrön) och den nuvarande tomten (mörkgrön).

Kartan till höger visar den nuvarande tomten (mörkgrön) som gränsar till St Georges Road i öster.

¹⁸ www.arts.monash.edu.au 15 augusti 2006

När Jackson dog 1851 blev huset utsett att vara tillfälligt residens åt provinsen Victorias guvernör. En stor summa pengar lades ner på att renovera och förbättra huset innan dåvarande guvernör Hotham anlände 1854. Huset fungerade som guvernörsbostad fram till 1876 då guvernören flyttade till en större specialbyggd bostad, vilken än idag fungerar som guvernörsresidens, *Toorak House* blev nu åter ett familjeresidens.¹⁹

I slutet på 1800-talet och början på 1900-talet, på grund av depression, ökade kostnader för underhåll och stigande skatter, så började gradvis ägorna runt *Toorak House* att säljas ut som mindre tomter, där antingen villor eller lägenheter byggdes. Toorak hade nu fått en fin klang och det var hit som välbärgade Melbournebor oftast valde att flytta.²⁰ *Toorak House* fungerade som en familjebostad fram till andra världskriget, då det blev härbärge åt "Womens Australian Air Force", kvinnliga divisionen ur det Australiensiska flygvapnet.

Toorak House sett från trädgårdens sydvästra del. Kapellet ligger inhyst i bottenvåningen, till höger i bilden.

På varje sida av huvudingången till *Toorak House* står två lyktstolpar vilka går i samma stil som bland annat belysningen vid Melbournes

När man tittar ut över trädgården från huvudingången, dominerar ankaret och den asfalterade gårdsplanen helt utsikten.

¹⁹ www.whitehat.com.au 17 juli 2006

²⁰ www.whitehat.com.au 17 juli 2006

1956 köptes huset upp av Svenska Kyrkan²¹. Husetets omgivande trädgård utgjordes nu bara av en bråkdel av den ursprungliga trädgården. Svenska Kyrkan har gjort en del renoveringar under åren bland annat så inhystes ett kapell på bottenvåningen i de södra delarna av huset. Huset är skyddat under National Trust, en offentlig stiftelse som är till för bevarandet av historiskt viktiga byggnader, alla tillbyggen som görs måste vara gjorda så att man kan se att de inte tillhör det ursprungliga huset. Till exempel så är pelarna till altanen på den nordöstra sidan fyrkantiga jämfört med pelarna vid huvudingången vilka är runda. All annan renovering måste göras så att huset behåller sitt ursprungliga utseende. Det ståtliga tornet står kvar men eftersom man idag anländer från St Georges Road och kommer in från husets baksida istället för från Tahara Road, så försvinner en del av husets pampighet.

Trädgården vid husets norrsida är den del som används mest av besökare. Den ursprungliga altanen och balkongen har runda pelarna jämfört mot den tillbyggda delen, till vänster i bilden, vars pelare är fyrkantiga.

Södersidan av huset, i den nedre våningen ligger kapellet. Denna del av trädgården passeras i princip bara förbi av besökare på väg till kyrkan.

Den östra delen av huset, husets baksida, är den del av *Toorak House* man idag ser först när man anländer från St Georges Road till Svenska Kyrkan.

Det gamla stallet som man passerar när man anländer från St Georges Road, används idag av Svenska konsulatet och som ett litet bibliotek.

²¹ www.arts.monash.edu.au 15 augusti 2006

4.3 PROMENAD RUNT SVENSKA KYRKANS TRÄDGÅRD

För att ge en överblick över hur Svenska Kyrkans trädgård är upplagd, promenerar vi runt *Toorak House*, detta är också som de flesta besökarna ser trädgården.

1 När man går längst med St Georges Road, Melbournes kanske bäst ansedda gata, är det ganska lätt att passera förbi Svenska Kyrkans entré om man inte vet var den är, men En guldgälsande skylt på den vita muren tillkännager att man har kommit rätt.

2 När man tittar in igenom grindöppningen så möts man av en lång asfalterad infart som kantas av vita byggnader och en hög vit mur, uppfarten verkar oändligt lång.

3 Den långa infarten tar en sväng åt vänster samtidigt som lummiga träd och buskar ersätter muren och man kan se *Toorak House* till höger.

4 Vi befinner oss nu på trädgårdens södra sida. En ståtlig Norfolk Island Pine (A) tornar upp sig till vänster och man kan skymta den vackra fasaden på huvudbyggnaden till *Toorak House*.

5 Infarten gör en sväng runt Norfolk Island Pine och vägen kantas av gräsmattor och rabatter med olika slags buskar och träd. Dagar då det är mycket folk i Kyrkan är infarten kantad av parkerade bilar.

6 Man närmar sig huvudingången till *Toorak House* och en stor asfalterad gårdsplan breder ut sig. Det är här som julmarknaden hålls i december varje år.

7 Mittemot kyrkans huvudingång ligger ett ankare som minnes monument över en General Konsul. Istället för att gå in i *Toorak House* fortsätter vi promenaden runt byggnaden.

8 Infarten gör en sakta sluttning ner mot en grind, vilken öppnar upp mot Tahara Road. Tittar man ner till vänster, trädgårdens östra sida, ser man bara täta buskage.

9 Vi gör en sväng åt höger och går in på gräsmattan på trädgårdens norrsida, där en pampig ek (B) breder ut sina tjocka grenar.

10 Tittar man ner mot den nordöstra hörnan av trädgården kan man skymta en pool som ligger skymd bakom ännu en ståtlig ek (C).

11 Undanskymd i trädgårdens östra hörna ligger en lekplats bakom en städse grön ek (D).

12 Vi korsar över den fläckta lekplatsen och går mot en grind som leder ut mot infarten till *Toorak House*.

13 Man befinner sig återigen på infarten där vi började och det är den imponerande lyxvillan på granntomten som ger ett sista intryck av promenaden runt Svenska Kyrkan.

4.4 TRÄDGÅRDENS OLIKA DELAR

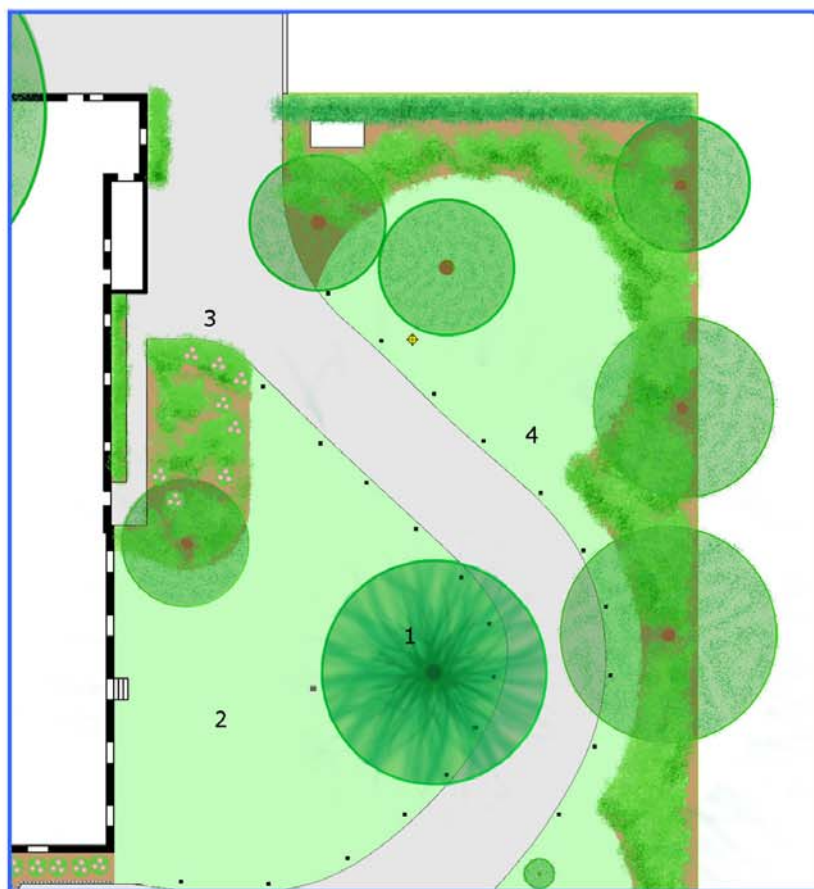

Den sydöstra delen av trädgården karakteriseras av en stor Norfolk Island Pine. Det är en plan yta, den enda aspekten som bildar skugga är kyrkans byggnad. Vägen i denna del av trädgården fungerar i nuläget som parkering.

Rabatterna längst med trädgårdens södra sida ger ett lite förvuxet intryck, en del av perennerna har blivit vedartade och rangliga, medan rabatterna intill huset är betydligt mer välskötta och färgglada.

1. Norfolk Island Pine, *Araucaria heterophylla*.

Skala 0 10 meter

2. Vy över gräsmattan.

3. Bilden till vänster; azaleor med liljrosa blommor, *Choisya ternata* städse grön buske med små doftande vita blommor. Bilden till höger; hjärtbergenia, rosor och *Agapanthus* Afrikas Lilja med blå eller vita blommor som bildar stora klot på cirka 1 meter höga själkar.

4. Bilden till vänster; i bakgrunden växer, *Magnolia liliiflora* med mörklila blommor, hibiskus, *Coleonema pulchellum* med små ljusrosa blommor och ljusgrönt bladverk. Främst växer *Chrysanthemum frutesce* med prästkrags liknande blommor. Bilden till höger; *Cistus x purpureus* 'Brilliantcy', med ljusrosa blommor, *Coleonema pulchellum* och *Lavandula stoechas* Spansk lavendel.

Den sydvästra delen av trädgården domineras av den stora gårdsplanen och ankaret (1) som är placerat mitt framför huvudingången till kyrkan.

Denna del av trädgården sluttar svagt ner mot väster. Allra längst nere i den sydvästra hörnan ligger ett förråd.

Planteringarna i väster ger ett djungellikt intryck, träd, buskar och klängväxter trängs med varandra och ger ett oordnat intryck.

På gräsmattan står olika små träd utspridda, bland annat ett citronträd (2) och en mindre variant av en dadelpalm(3).

Skala 0 10 meter

1. I planteringen runt ankaret växer *Rosa* 'Flower Carpet' en marktäckande ros med rosa eller gula blommor, och vit *Lobularia maritima*.
Rabatten vid huvudingången till Kyrkan har samma karaktär som den runt ankaret med rosor och små annueller.

Texten på plaketten framför ankaret lyder:
"Denna Minnessten lades av Sir George Turner Consul General for Sweden Den 17 oktober 1908"

Bilden till vänster; Två stora träd, en *Brachychito acerifolius*, Flame Kurrajong (5) till höger i bilden som blommar med eldröda blommor tidigt på våren och en *Stenocarpus sinuatus* (6) till vänster i bilden. Bilden i mitten; en *Eugenia ventenatii* (7) står framför förrådet, med en krans av *Agapanthus* runt stammen.
Bilden till höger; Inne bland buskagen trängs bland annat *Magnolia grandifolia* (4) med kamelior och murgröna.

Den sydvästra delen av trädgården domineras av den stora gårdsplanen och ankaret (1) som är placerat mitt framför huvudingången till kyrkan.

Denna del av trädgården sluttar svagt ner mot väster. Allra längst nere i den sydvästra hörnan ligger ett förråd.

Planteringarna i väster ger ett djungellikt intryck, träd, buskar och klängväxter trängs med varandra och ger ett ordnat intryck.

På gräsmattan står olika små träd utspridda, bland annat ett citronträd (2) och en mindre variant av en dadelpalm (3).

Skala 0 10 meter

1. I planteringen runt ankaret växer *Rosa* 'Flower Carpet' en marktäckande ros med rosa eller gula blommor, och vit *Lobularia maritima*.

Rabatten vid huvudingången till Kyrkan har samma karaktär som den runt ankaret med rosor och små annueller.

Texten på plaketten framför ankaret lyder: "Denna Minnessten lades av Sir George Turner Consul General for Sweden Den 17 oktober 1908"

Bilden till vänster; Två stora träd, en *Brachychito acerifolius*, Flame Kurrajong (5) till höger i bilden som blommor med eldröda blommor tidigt på våren och en *Stenocarpus sinuatus* (6) till vänster i bilden. Bilden i mitten; en *Eugenia ventenatii* (7) står framför förrådet, med en krans av *Agapanthus* runt stammen. Bilden till höger; Inne bland buskagen trängs bland annat *Magnolia grandifolia* (4) med kamelior och murgröna.

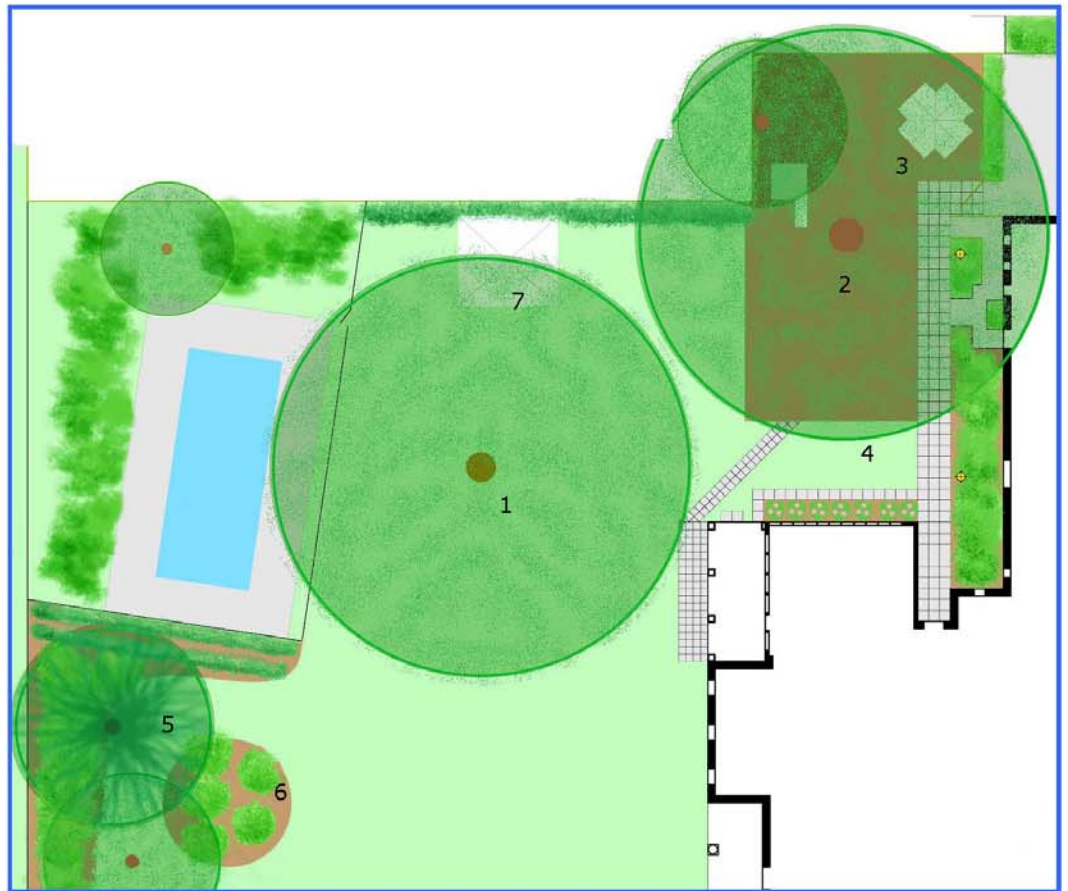

Den nordvästra delen av trädgården domineras av två stora ekar, en skogsek (1) och en *Quercus canariensis* (2), som behåller löven betydligt längre än den för Sverige vanliga skogseken.

Denna del av trädgården används som ett informellt café där besökare kan fika. En lekplats ligger undangömd i den östra hörnan av trädgården (3).

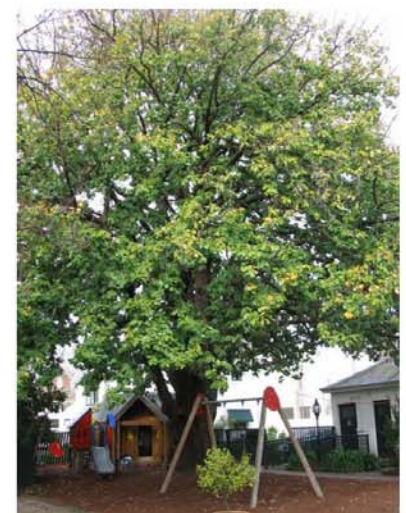
Poolen som ligger i denna del av trädgården ger ett litet bortkommet intryck, det känns inte riktigt som den tillhör trädgården, detta delvis på grund av staketet runt om kring den, vilket det är lag i Australien på att man måste ha.

Skala 0 10 meter

Den nya tillbyggnaden på *Toorak House* bildar tillsammans med eken (2) känslan av ett litet rum (4), som är en populär plats bland fikande besökare. I rabatterna växer bland annat Afrikas lilja och *coleonema pulchellum* och gulblommande acacia.

Bilden till höger; en hög *Sequoia sempervirens*, Californian Redwood (5) växer vid poolen, häckarna på poolens västra sida utgörs av *Photinia glabra* 'Rubens' och *Hebe speciosa*. En plantering med rododendron (6) bildar en liten ö i gräsmattan. Bakom skogseken (1) ligger en grillplats (7), en utegrill finns i princip alla trädgårdar i Australien.

Quercus canariensis (2).

5. INSPIRATION TILL ETT SVENSKT LANDSKAP I AUSTRALIEN

Trädgården runt Svenska Kyrkan används idag av lekande barn, fikande föräldrar och varje år i december omvandlades den till ett folkmyller under julmarknaden. Men trädgården är också en informell representation av Sverige och Skandinavien i Melbourne.

Under mitt arbete har jag mer och mer insett att det inte är rätt att helt utforma trädgården som en direkt kopia av ett svenskt landskap, baserat på utlandssvenskarnas minnesbilder. Istället vill jag utforma den som en presentation av det som Sverige och Skandinavien i övrigt blivit känt för att vara, liberala länder, som är framstående inom formgivning och där miljömedvetenheten är hög. Att gestalta en ny trädgård som enbart baseras på hur ett svenskt landskap ser ut anser jag vara en direkt kontrast mot vad det är som man i Sverige strävar efter, miljömedvetenhet.

Efter att ha deltagit i föreläsningar om 'Sustainable Gardening Australia', som handlade om att skapa uthålliga och miljömedvetna landskap i Melbourne och Australien, jag ser det som min uppgift att förmedla just detta, genom ett nytt gestaltungsförslag, vilket utstrålar uthållighet och hänsyn till det landskap som det tar i anspråk. Men vars grundstomme är byggt på minnesbilder av svenska landskap.

Syftet är en ny trädgård, där formerna är baserade på minnesbilder av Sverige, men med ett till största delen lokalt växtmaterial (indigenous plants).

Den nya trädgården runt Svenska Kyrkan kan bli som en ny Edens lustgård, landskapets ursprungliga växtlighet får åter växa i trädgården, fast nu med en ny innebörd.

För att återskapa olika minnesbilder av Sverige i trädgården delas den in i fyra olika mindre delar; en del i norr, längst med Tahara Road, en del i väster, där huvudingången till byggnaden är belägen, en del i söder och en mindre del i öster. Dessa olika delar har olika kvaliteter och förutsättningar, som i det nya gestaltungsförslaget kommer att skapa olika associationer till svenska landskap.

För att utforma den nya trädgården tog jag hjälp av främst tre olika faktorer:

Minnesbilder av Sverige, baserade på resultaten från frågeformuläret, vilka skapade grundstommen till hur trädgården skulle bli uppbyggd, för att kunna visualisera denna grundstomme hämtade jag inspiration från en kanske typiskt svensk landskapsarkitekt, **Thorbjörn Andersson** och hans sätt att utforma landskap genom att göra ett **fåtal starka ingrepp**, för att skapa största möjliga effekt²². Effekten skapas inte bara med hårda material utan också med hjälp av ett **lokalt växtmaterial** vilket i stort sätt ersätter alla för Australien exotiska växter i trädgården.

5.1 MINNESBILDER AV SVERIGE

Svaren i frågeformuläret gav mig de minnesbilder av svenska landskap som utlandssvenskarna har, från svaren kunde jag också utläsa en viss markbundenhet till Sveriges landskap som man kan känna som utlandssvensk. Ju längre tid jag har bott här i Australien så har jag upplevt, hur det svenska landskapet kommit att bli allt mer nostalgiskt för mig.

Den allmänna minnesbilden jag har av Sveriges landskap karakteriseras av den generella bild många andra också har, ett skogslandskap med insjöar och små hagar. Jag känner stor likhet till hur mina minnesbilder har förändrats och till viss del idealiserats med Jakob Christenssons refererat av Karin Johannisons *'Nostalgia. En Känslas historia'* i *'Landskapet i våra hjärta'*:

*"För åtskilliga författare har också just avståndet från barndomens marker haft en katalyserande verkan på skrivandet. En känsla av rotlöshet och en nostalgisk längtan hem har fått dem att liksom andra resenärer vandra minnets stig."*²³

I detta fall är det den trädgården som jag skall formge, med inspiration från de minnesbilder som utlandssvenskarna har av Sverige, men också de som jag personligen har, detta så att besökarna sedan kan promenera i trädgården och få minnen och tankeanknytningar av ett svenskt landskap, likt den 'minnets stig' som Karin Johannison beskriver. Hur förverkligar jag då detta landskap i Svenska Kyrkans trädgård?

Det resultat från frågeformuläret som jag valt att inrikta mig mest på i det nya gestaltningsförslaget är att skapa anknytningar och kopplingar till de tre sorters träd som blev de som sammankopplades mest med Sverige, gran, tall och björk.

---

²² 'places, platser,' av Thorbjörn Andersson sidan 18

²³ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 19

Förstärkningar av aspekter som förknippas med Sverige

Ett av de resultaten som framkom tydligas från resultatet i frågeformuläret var att många hade svårt att applicera minnesbilder av ett svenskt landskap på landskapen i Australien. Jag ser det som en av mina huvuduppgifter med det nya gestaltungsförslaget att hjälpa besökarna med detta. Den markbundenhet jag kunde skönja mig i resultatet från frågeformuläret,

”Blott Sverige svenska krusbär har.”²⁴

Detta har jag också kommit att känna då jag blickar tillbaka på Sveriges landskap. Denna markbundenhet liknar till viss del den längtan hem till Sveriges marker de stora svenska färdmännen på 1700-talet upplevde. I *‘Landskapet i våra hjärtan’* exemplifieras detta med orientalisterna Jacob Jonas Björnståhls tolvåriga långresa genom Europa: *‘Resa til Frankrike, Italien, Schweiz, Tyskland, Ängland, och Grekland’*. Här återges åtskilliga exempel på denna direkt fysiska hemlängtan:

*”En tanig björk i den
botaniska trädgården i
Bologna,
gårdsgårdarna och
granarna i Schweiz, en
tallskog på den
turkiska ön Chalki,
rågen som går i blom
på fälten efter det att
floden Peneus
passerats försätter alla
honom i tanken till
fosterlandet.”*²⁵

Björkar planteras i små
dungar längst med Tahara
Road för att ge direkta
associationer till Sverige.

²⁴ ‘Landskapet i våra hjärtan’ av J. Christensson Sidan 19

²⁵ ‘Landskapet i våra hjärtan’ av J. Christensson Sidan 19

Detta sätt att applicera sin längtan till Sverige på bekanta objekt i det främmande landskapet, kan jag ta nytta av i det nya gestaltungsförslaget.

Dels genom att förstärka de sammankopplingar med Sverige man redan gör med de två björkar, *Betula pendula* som står planterade vid grinden mot Tahara Road, en av björkarna är planterad till minne av Raol Wallenbergs insatser under Andra Världskriget.

Björkarnas visuella inverkan förstärks genom att dels huvudentrén till Svenska Kyrkan flyttas hit och att de befintliga planteringarna av buskar och träd längst med Tahara Road tas bort och ersätts med björkar som planteras i grupper på 3-4 stycken och bildar små dungar. Detta skapar dels nya siktlinjer in mot Svenska Kyrkan från Tahara Road men ger också en ökad svenskkänsla, vilket många förknippar med björken, då det blev det träd som blev mest sammankopplat med svenska landskap enligt resultatet i frågeformuläret.

Flaggstång

Ett av resultaten som jag blev lite förvånad över, var att en majoritet av de som besvarat formuläret ansåg att i en typiskt svensk trädgård skall det finnas en flaggstång. Jag har därför valt att placera en flaggstång på den södra gräsmattan, mellan Tahara Road och *Toorak House*.

Flaggstången kommer inte bara att skapa sammankopplingar med Sverige, när man har en svensk flagga hissad och bli ett blickfång som man kan skymta mellan ekarna från Tahara Road, den kommer också att till viss del ersätta ankaret, framför huvudingången till Svenska Kyrkan, som den centrala punkten i trädgården, runt vilken man kan samlas för olika aktiviteter.

Träd i Australien som påminner om träd i Sverige

Det finns ett par slags träd i det Australiska landskapet som påminner eller ger mig starka associationer till Sverige och typiskt svenska träd som tall och gran.

Allocasuarina verticillata,
Drooping She-Oak, ett träd
vilket jag tycker kan påminna
mycket om en tall.
She-Oaken har delvis
hängande grenar närmast
stammen vilka sedan gör en
svag böjning uppåt.
Bladverket utgörs av skaftlösa
cirka 10 centimeter långa
blad, som påminner mycket
långa hängande barr.²⁶
Den matta svagt grågröna
färgen på bladverket påminner
också om en tall.
En annan aspekt som för
tankarna till en tall, är att de
fallna bladen bildar ett brunt
stråaktigt täcke under trädet.
She-Oak är ett snabbväxande
träd och tål torka och kan
växa i de flesta jordar.²⁷
She-Oak blir huvudaspekten i
trädgårdens västra del,
framför huvudingången till
kyrkan, där den planteras på
den lilla sluttningen.
Den samlade karaktären av
flera träd planterade i
tillsammans skapar
associationer till en tallbacke.

She-Oak påminner om en tall, bladverket, utgörs av skaftlösa blad, som påminner om barr. De små blommorna sitter tätt inpå grenarna och sker under senvintern.

²⁶ 'Australian Native Plants' av Geoff Bryant Sidan 61

²⁷ 'Botanica Illustrated Encyclopedia of Garden Plants' Sidan 78

Norfolk Island Pine, *Araucaria heterophylla*, kan påminna om en reslig gran med sitt koniska växtsätt. Det härstammar ursprungligen från Norfolk öarna i södra Stilla Havet. Bladen är små och läderartade, de sitter väldigt tätt och överlappar varandra och kan liknas vid ett ormskinn. Norfolk Island Pine kan växa i allt från sand till leriga jordar. Den kan bli upp till 30 meter hög och bevarar sitt koniska växtsätt även om den planteras på en vindpinad plats.²⁸

På trädgårdens södra sida står en mäktig Norfolk Island Pine, genom att plantera fler, skapas en känsla av att man befinner sig i en skog med en granliknande karaktär.

Norfolk Island Pine har ett koniskt växtsätt som liknar en gran. De små läderartade bladen påminner om tättsittande granbarr.

²⁸ 'Botanica Illustrated Encyclopedia of Garden Plants' Sidan 105

5.2 FÅ STARKA INGREPP INSPIRATION AV THORBJÖRN ANDERSSON

Det kanske typiskt svenska sättet att gestalta landskap som Thorbjörn Andersson använder, genom att låta ett fåtal starka ingrepp spela mot befintliga aspekter²⁹ har varit en av mina inspirationskällor under mitt arbete med att skapa det nya gestaltungsförslaget till trädgården.

Stengårdsgårdar

Ett av hans verk som jag direkt fått inspiration ifrån är Hamnparken i Jönköping från 2001. I denna park har Thorbjörn Andersson använt i princip enbart fyra element: träd, gräs, grusgångar och granitmurar.³⁰ Hamnparkens gestaltning har hjälpt mig att lösa vad som skulle ske under de stora ekarna på den norra sidan av trädgården, mellan *Toorak House* och Tahara Road.

En företeelse som finns i svenska landskap och som väckte positiva känslor hos många av dem som besvarade formuläret var stengårdsgårdar.

Då jag såg bilder från Hamnparken förknippade jag dem med låga stengårdsgårdar i ett småbrukslandskap där de avgränsar åkrar och fält.

Granitmurarna i Hamnparken ger struktur och precision åt de trädbevuxna gräsmattorna, och gör att de befintliga trädens placering blir mer intressant.³¹

I Svenska Kyrkans trädgård låter jag dessa granitmurar ta skepnaden av låga stenmurar. Murarna är gjorda av grovt huggen 'bluestone' som är mörkgrå och går i en svagt blå ton, alltifrån 15 centimeter höga, parallellt med Tahara Road och upp till en halvmeter höga i nord-sydlig riktning då där skär in i den svaga sluttningen. Murarna delar gradvis in gräsmattan och skapar struktur och mönster i denna del av trädgården som annars domineras av de stora ekarna.

De låga granitmurarna i Hamnparken, gav mig inspiration att på den södra sidan i Svenska Kyrkans trädgård, dela in den stora gräsytan mellan ekarna och på så sätt skapa struktur åt de stora träden. De låga murarna kan också påminna om stengårdsgårdar, en aspekt som många knyter samman med en svensk landskapsbild.

²⁹ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson sidan 18

³⁰ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson sidan 23

³¹ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson sidan 23

Stenmurarna kan ha olika användningsområden, dels som bänkar. Idag står det ett par plastbord och stolar utspridda på gräsmattan. Thorbjörn Andersson formulerar det i 'Platser.Places,':

*'Det är mer än en park som har havererat under belastningen av ett hav av vita plaststolar.'*³²

Det är inte bara plastmöblernas osköna intryck som är min anledning till att de tas bort, utan också för att de kan ge intrycket att man inte får vistas eller sitta någon annanstans i trädgården. För att öka känslan av att trädgården består av olika rum och för att förmedla dess storlek anläggs grusade gångar genom de olika trädgårdsrummen. Detta kommer dels att knyta samman de olika delarna i trädgården och uppmuntra till korta promenader, men också att skapa känslan av att man befinner sig i en park.

Rabatter med svensk sommarkänsla

För att ge en struktur åt de busk- och perennplanteringar som ligger i kontakt med huvudbyggnaden, har jag inspirerats av Thorbjörn Anderssons landskap vid ingången till Assi Domäns huvud kontor i Bergshamra från 1997.

Jag blir påmind om Australiens ibland karga natur i detta landskap, som skall vara en bild av Sverige, skapat av granar, granit och grova plankor.³³

Jag använder samma koncept i mönstret för perennplanteringarna i den östra delen av trädgården, för att skapa ett intressant mönster åt de australiska växter som jag väljer att plantera där.

Landskapet vid ingången till Assi Domäns huvudkontor har en enkel men visuellt effektiv uppbyggnad. Jag låter samma linjer bilda struktur i perennplanteringarna i Svensk Kyrkans östra del.

³² 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson Sidan 23

³³ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson Sidan 47

Det jag vill åstadkomma i denna del av trädgården är att skapa anknytningar med en svensk trädgård under sommaren. Enligt resultatet från frågeformuläret så skall en typiskt svensk rabatt ha en årstidsskiftande karaktär, vilket kan beror på att de flesta som besvarat formuläret saknade de tydliga årstidsväxlingarna från Sverige, som ibland inte är så tydliga i Australien.

I Australien infinner sig inte riktigt den metamorfosen som en rabatt kan göra i Sverige, från att vara bar mark till att på några månader under sommaren bli ett prunkande färgspektakel. Jag har skapat känslan av en svensk sommarrabatt genom att använda ett lokalt förekommande växtmaterial, buskar, perenner och marktäckare, som blommor eller doftar speciellt. Det kommer att blomma i princip året runt i trädgårdens östra del, så att förnimmelsen av en svensk sommarrabatt också kommer att infinna sig året runt.

Människors användning av trädgården

Thorbjörn Andersson påpekar i hur viktig det sociala perspektivet är i landskaps arkitektur, att den alltid måste finnas med. Att landskapsarkitektur är att formge och anpassa naturen efter mänskligt bruk på ett meningsfullt sätt.³⁴

Ett exempel på detta är de låga stenmurarna vilka inte bara skapar struktur i trädgården utan också kan nya lekmöjligheter åt alla barn som vistas i trädgården. Det jag har lagt märke till under mina besök i trädgården är att de flesta barnen inte använder de lekstugor eller rutschkanor som finns på lekplatsen, vilken ligger inklämd i den östra hörnan av trädgården. Barnen hittar istället lekmöjligheter på andra platser i trädgården. Bland annat så är ankaret framför huvudingången en populär klätterställning. Istället för att ersätta den befintliga lekplatsen med en ny, så blir murarna och "skogarna" av Norfolk Island Pine och She-Oak platser där barnen kan leka i princip fritt.

Det jag också vill skapa i trädgården är en känsla av lugn och reflektion, ge människor tid att tänka. En enkelt upplagd trädgård till Svenska Kyrkan där människorna som besöker kyrkan är den viktigaste beståndsdelen i trädgården, och där samvaro, lek, vila, bön, meditation, hemlängtan och fest blir företeelser som man naturligt kommer att förknippa med trädgården.

Skapar jag en trädgård där jag fäster bestämda användningsområden till de olika delarna så tror jag att dessa kan "ta över" från den känsla av Sverige som jag främst vill frambringa i trädgården.

Det nya gestaltungsförslaget blir en stomme åt människors användande av platsen.³⁵ Men främst vill jag låta besökarna själva skapa egna intryck och inte bli påtvingad några, jag vill låta stillheten, vilket i en storstad som Melbourne kan tillhöra de främsta bristvarorna bli en tillgång i trädgården.

*"En park skall bara ha det nödvändiga resten skall livet självt lägga till."*³⁶

---

³⁴ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson Sidan 18

³⁵ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson Sidan 27

³⁶ 'places. Platser,' av Thorbjörn Andersson Sidan 30

5.3 LOKALT FÖREKOMMANDE VÄXTER

Inspiration till delar av det nya växtmaterialet till trädgården fick jag från 'Sustainable Gardening Australia', en oberoende organisation som förespråkar bruket av lokalt förekommande växter (Indigenous plants) i Australien.

Vilket leder till minskad konstbevattning och mindre användning av kemikalier. Allt detta för att en trädgård skall göra så liten påverkan på miljön som möjligt.

Den kunskap jag har fått här i Australien, hur det i de urbana miljöerna råder brist på boplatser åt den inhemska faunan och inte minst brist på vatten. Har varit den avgörande faktorn då jag valt att förverkliga minnesbilderna av Sverige genom att i stort sett bara använda ett lokalt växtmaterial till de buskar och perenner som förekommer i det nya gestaltungsförslaget.

Detta kan tyckas konstigt när jag baserar trädgården på svenskars minnesbilder av Sverige, men de flesta av de växter som ansågs påminna om Sverige, med utgång från de svar jag fick i frågeformuläret, passar helt enkelt inte i Melbournes klimat. Detta har lett till att jag ersatt dem med ett lokalt växtmaterial, som inte bara är anpassat att växt på platsen, utan erbjuder den inhemska faunan, föda och skydd. Bevattningsrestriktionerna som råder har medfört en väldig kontroll på hur mycket och vad som bevattnas i de privata trädgårdarna.³⁷

De minnesbilderna till Sverige jag vill skapa i den nya trädgården kommer från de olika teman som de olika delarna på trädgården får, andra mindre växter som planteras i trädgården förekommer naturligt i landskapen runt Melbourne. Dessa växter bildar på så sätt bakgrunds kulisser, i de olika delarna av trädgården.

Genom att plantera växter som generellt sett inte behöver vattnas när de har etablerats, medför inte bara att bevattningen istället kan fokuseras på de växter som behöver mer vatten i trädgården, till exempel björkarna och gräsmattorna. Utan också att Svenska Kyrkan blir ett exempel en trädgård som gör liten inverkan på miljön.

De växter som jag väljer att ta bort i trädgården kräver inte bara mer bevattning och gödsling, utan har i en del fall en ogräsartad tendens i Australiens landskap, till exempel hagtorn och en del lavendel sorter.

De buskar och perenner jag istället väljer att plantera kommer att bilda nya boplatser och skapar föda åt den lokala faunan samt att drastiskt minska vatten- och konstgödselåtgången i trädgården.

I Bilaga 2 finns korta beskrivningar på de växter som jag använder i det nya gestaltungsförslaget. Det är växter som förekommer naturligt i landskapen runt Melbourne.

---

³⁷ Föreläsning, 'Sustainable Gardening Australia' Melbourne, 23 och 30 augusti 2006

6. ETT SVENSKT LANDSKAP I AUSTRALIEN

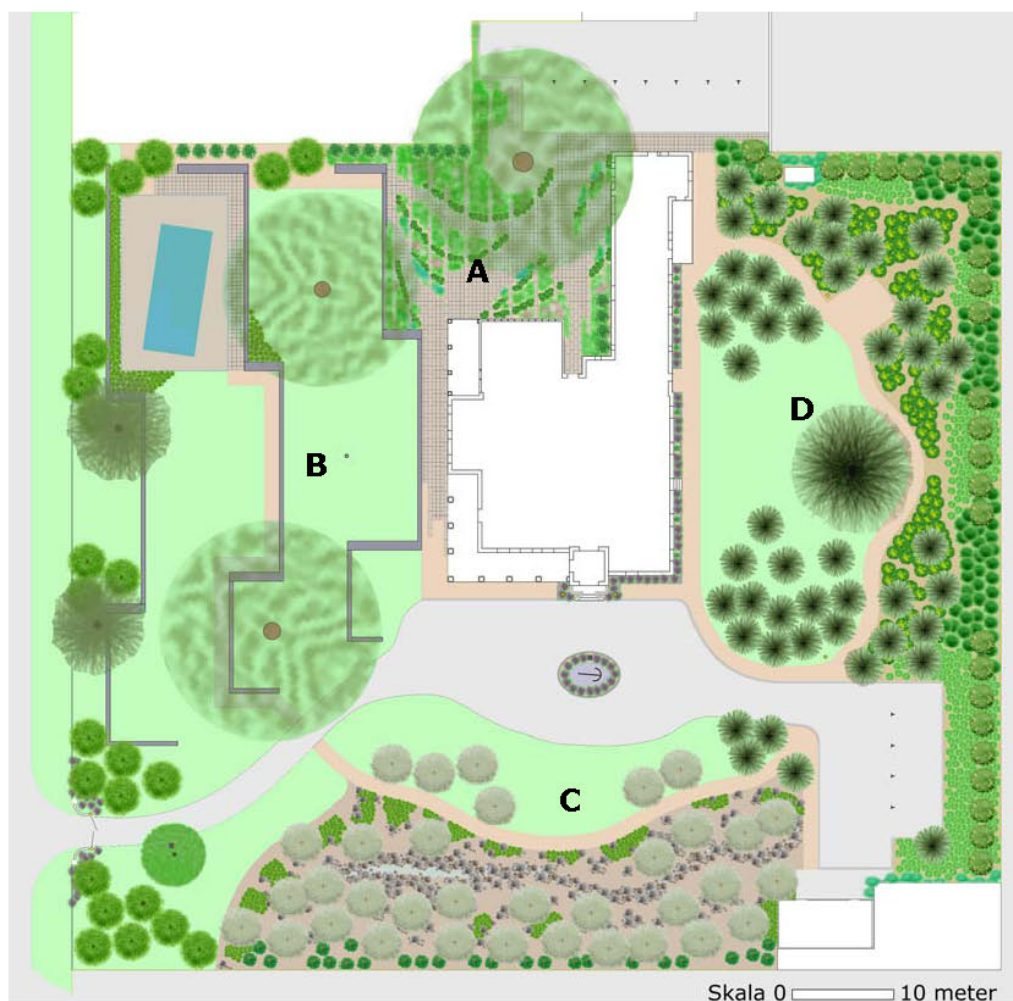
I mitt förslag till den nya trädgården så har jag utgått från att dela in trädgården i fyra olika delar, som var och en förmedlar olika karaktärer och skapar associationer till Sveriges landskap och natur.

Perennträdgården i den östra delen av trädgården **A**, där skapar jag känslan av en blommande svenskträdgård. Lokalt förekommande buskar, perenner och marktäckare blommor i princip året runt och skapar en sommarkänsla.

Trädgården utmed Tahara Road i norr **B**, här bildar björkdungar och låga stenmurar känslan av att man befinner sig i ett svenskt småbrukslandskap, i en hage, omgärdad av stengärdsgårdar. Grinden till trädgården från Tahara Road blir huvudingång. Från Tahara Road kan man också skymta flaggstången som placeras på gräsmattan framför byggnadens norrsida.

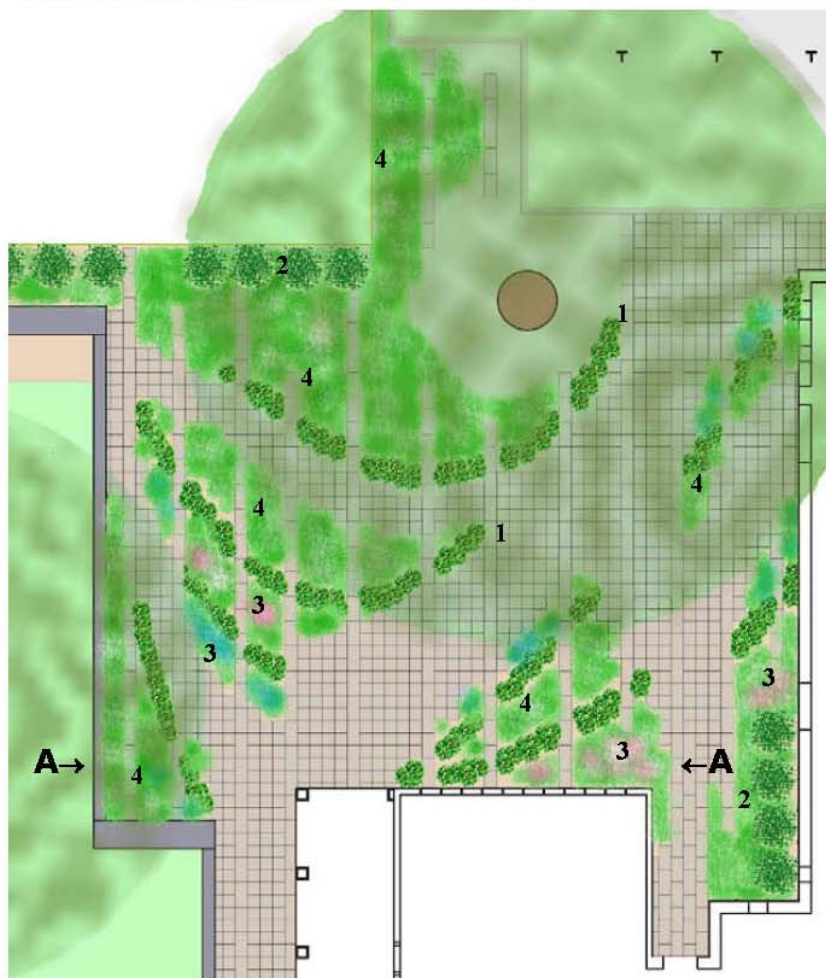
I den västra delen av trädgården **C**, framför huvudingången till Svenska Kyrkan, planteras en liten skog av She-Oak, vilken för tankarna till en tallskog. En dagvatten bäck ringlar sig igenom denna del av trädgården.

I trädgårdens södra del **D**, planteras Norfolk Island Pine, som med sitt koniska växtsätt kommer att skapa en granskogslik karaktär.

'KÄNSLAN AV EN SVENSK SOMMARRABATT'

I östra delen av trädgården skapas blommande perennplanteringar som för tankarna till svensk högsommar.

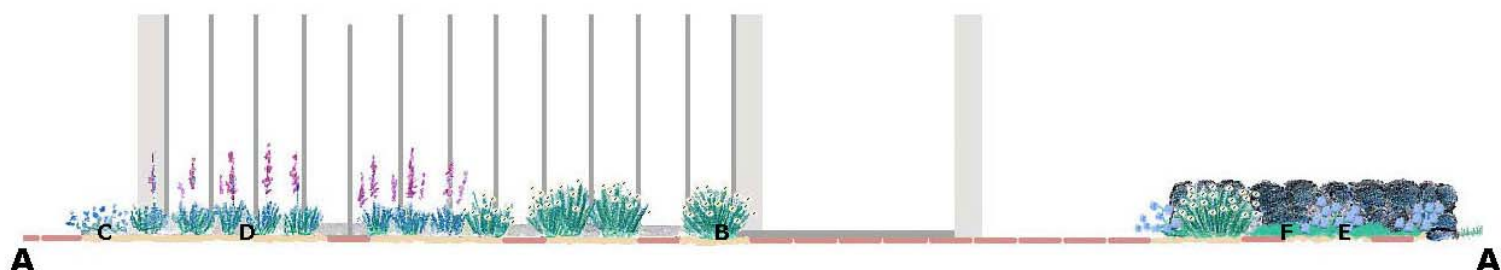
Jag vill förmedla med användandet av lokalt förekommande växter, att man kan skapa känslan av en svensk sommarrabatt utan att behöva använda exotiska växter.

Markbeläggningen utgörs av sandstensplattor och grus. Rektangulära plattor skär igenom planteringarna, och bildar tillsammans med de låga häckarna av *Diplarrena moraea* en 'labyrint' där barn kan leka. Parkeringen på den östra sidan av huset struktureras om och rymmer nu fler bilar, för personalen i Kyrkan och till Svenska Konsulatet.

Diplarrena moraea, med doftande blommor **1**, bildar låga häckar, som både styr gångtrafiken igenom denna del av trädgården, men som också bildar avgränsningar mellan de andra växterna i rabatterna.

De övriga växterna utgörs av;

Buskar **2**, *Kunzea parvifolia*, *Indigofera australis*, Perenner **3**, *Scaevola* 'Purple Fanfare', *Stylidium graminifolium*, *Brachycome multifida* och *Chrysocephalum baxteri* Marktäckare **4**, *Goodenia ovata*, *Convolvulus erubescens* och *Myoporum parvifolium*.

Bilden visar en sektion sedd mot byggnaden. *Diplarrena moraea* **B** bildar blommande små häckar, *Scaevola* 'Purple Fanfare' **C** blommar med violetta blommor i princip året runt, *Stylidium graminifolium* **D**, bildar gräslika tuvor där cirka 90 centimeter höga blomställningar med rosa blommor sticker upp, *Convolvulus erubescens* **E** slingrar mellan de små häckarna och ger dem ett mjukare intryck och *Myoporum parvifolium* **F** bildar små kuddar och har doftande små vita blommor.

'EK- OCH BJÖRKHAGAR'

Björkdungar av *betula pendula*, planteras utmed staketet mot Tahara Road **1** och vid de befintliga björkarna **2** vid entrén från Tahara Road **3**, en *Cedrus deodora* **4** och en *Sequoia sempervirens* **5**, står kvar i cirka tre år tills björkarna etablerats.

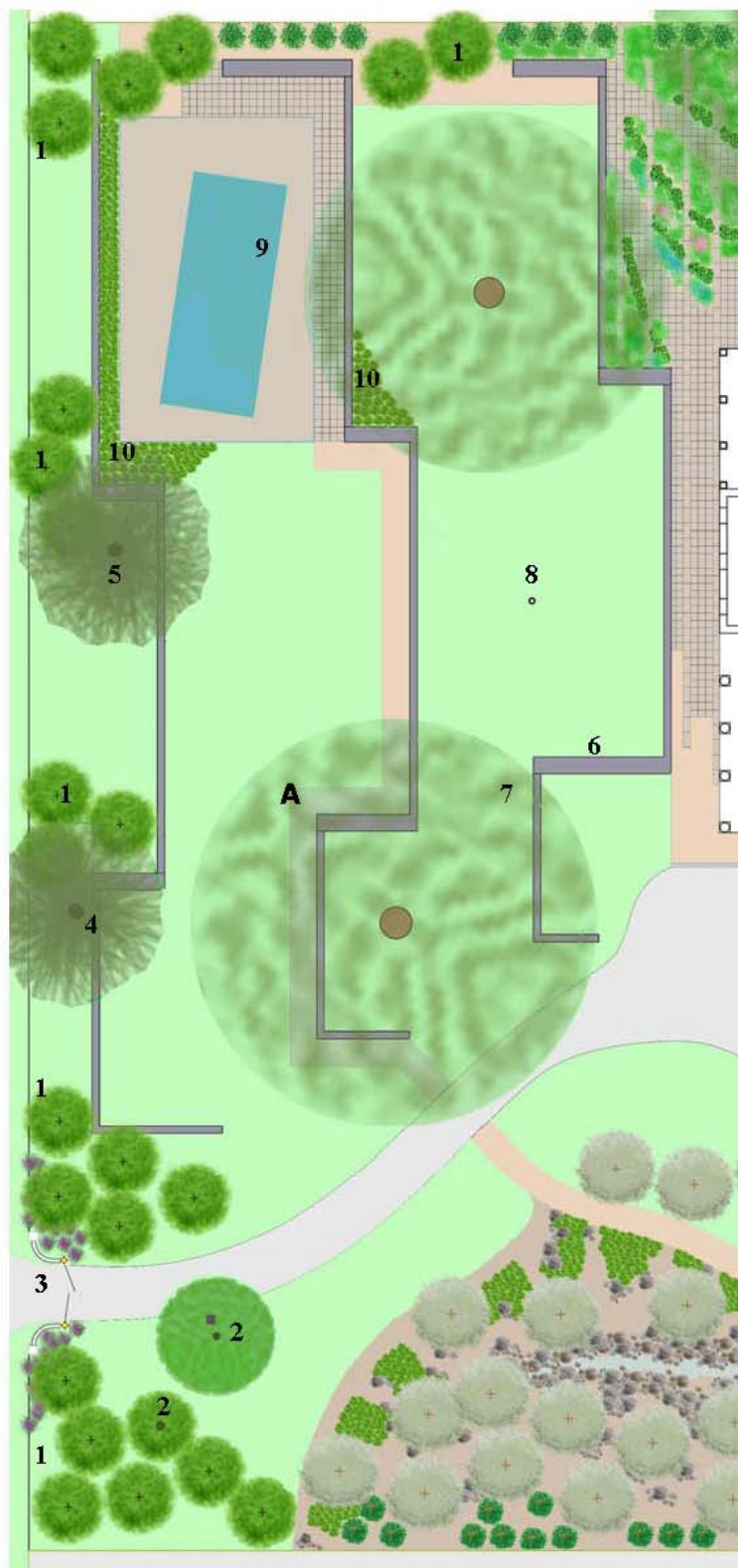
Entrén från Tahara Road blir återigen den ingång som besökare uppmanas att använda. Detta kommer att skapa ett mäktigt första intryck av *Toorak House*.

För att förstärka entréns effekt och signalera att man återigen tagit den ibruk, planteras *Hardenbergia violacea* på båda sidor om grinden, vars lila blomning kontrasterar till björkarnas vita stammar.

Låga murar och rader av plattor skapar struktur i gräsmattorna. Murar som går i nord-sydlig **6** riktning skär in i den svaga slutningen ner mot Tahara Road, stenraderna av grovt uthuggen sten ligger i väst-östlig riktning **7** och delar in gräsmattan i mindre delar. Murarna är gjorda av grovt utskuren, gråtonig sandsten 'blue-stone' och byggda så att de för tankarna till en traditionell stengärdsgård.

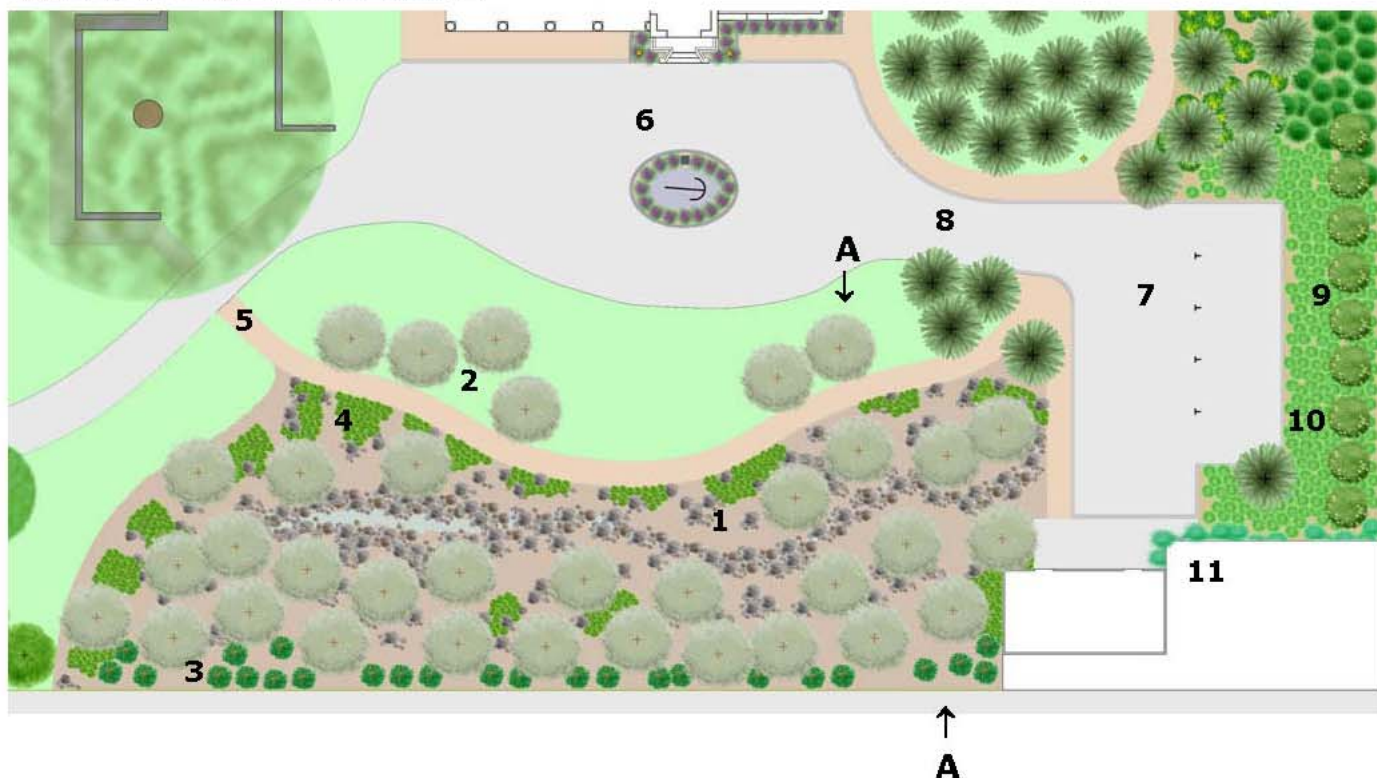
Bilden visar hörnan vid **A** i planen under en av ekarna, de låga stengärdsgårdar **6** och rader av stenar **7** delar in och skapar struktur åt gräsmattorna.

På gräsmattan närmast huset står en flaggstång **8** som bildar ett visuellt fokus, och en påminnelse om Sverige. Poolen **9** knyts samman med trädgården genom att metallstaketet byts ut mot ett gjort av lätt blå- tonat plexiglas. För att skapa rörelse åt de strama glas staketet runt poolen planteras *Lomandra longifolia* **10**, och bildar böljande gröna fält.

'SHE-OAKBACKE - TALLBACKE'

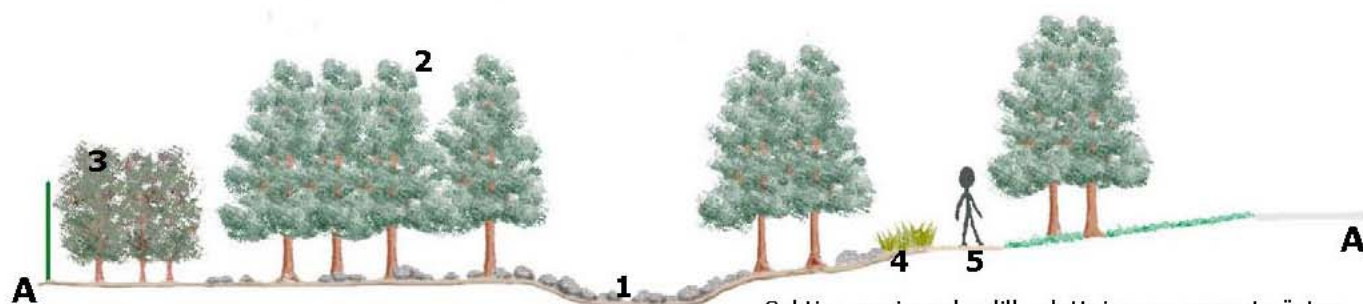

I sluttningen framför huvudentrén ringlar en dagvatten bäck **1**, som när det regnar fungerar som dränering åt gårdsplanen och den nya parkeringen, det regnar inte ofta men under vissa perioder på året kan det regna mycket och väldigt kraftigt. Dagvatten bäcken gör att trädgården kan ta hand om regnet vid sådana tillfällen. Under resten av året bildar stenarna och grupper av She-Oak **2**, känslan av en stenig tallbacke. *Callistemon seiberi* **3** bildar en kuliss i bakgrunden längst med staketet i väster, den blommar med orangeröda blommor under våren och sommaren. *Lomandra longifolia* **4** planteras i stora grupper som mjukar upp övergången mellan gräsmattan och sten-grusbeläggningen under She-Oaken.

En grus gång smyger sig igenom trädgångarna och binder samman trädgårdens olika delar **5**. Runt ankaret och vid båda sidor om huvudingången till kyrkan planteras *Hardenbergia violacea* **6**, som och knyter samman huvudingången med den nyöppnade entrén till trädgården från Tahara Road.

Vid den nya besöksparkeringen **7**, planteras, Norfolk Island Pine **8**, som knyter samman parkeringen med de övriga planteringarna av Norfolk Island Pine i den södra delen av trädgården.

Banksia marginata **9** bildar insynsskydd från söder och den står i ett hav av *poa labillardieri* **10**. Förrådet göms bakom vitblommande *clematis aristata* **11**.

Sektionen visar den lilla sluttningen ner mot väster, Här skapar grupper av She-Oaken skapar känslan av en tallskog.

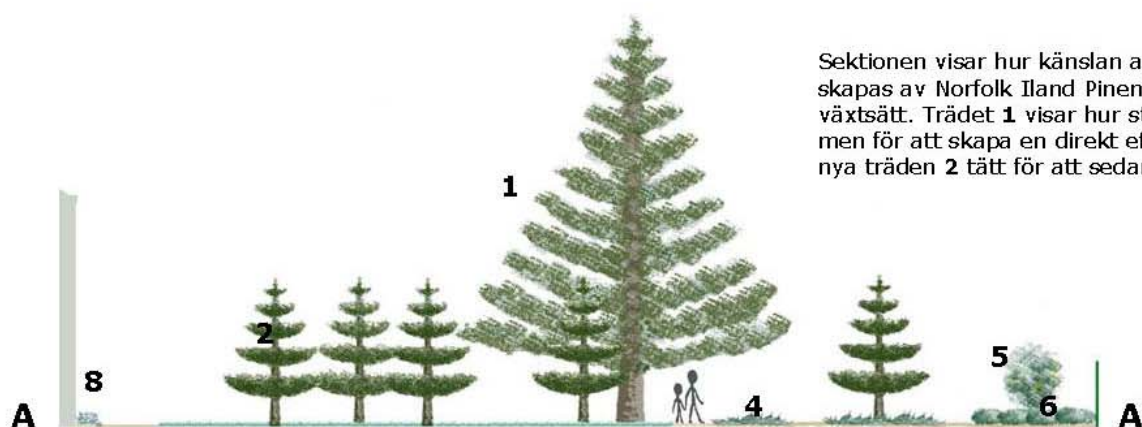
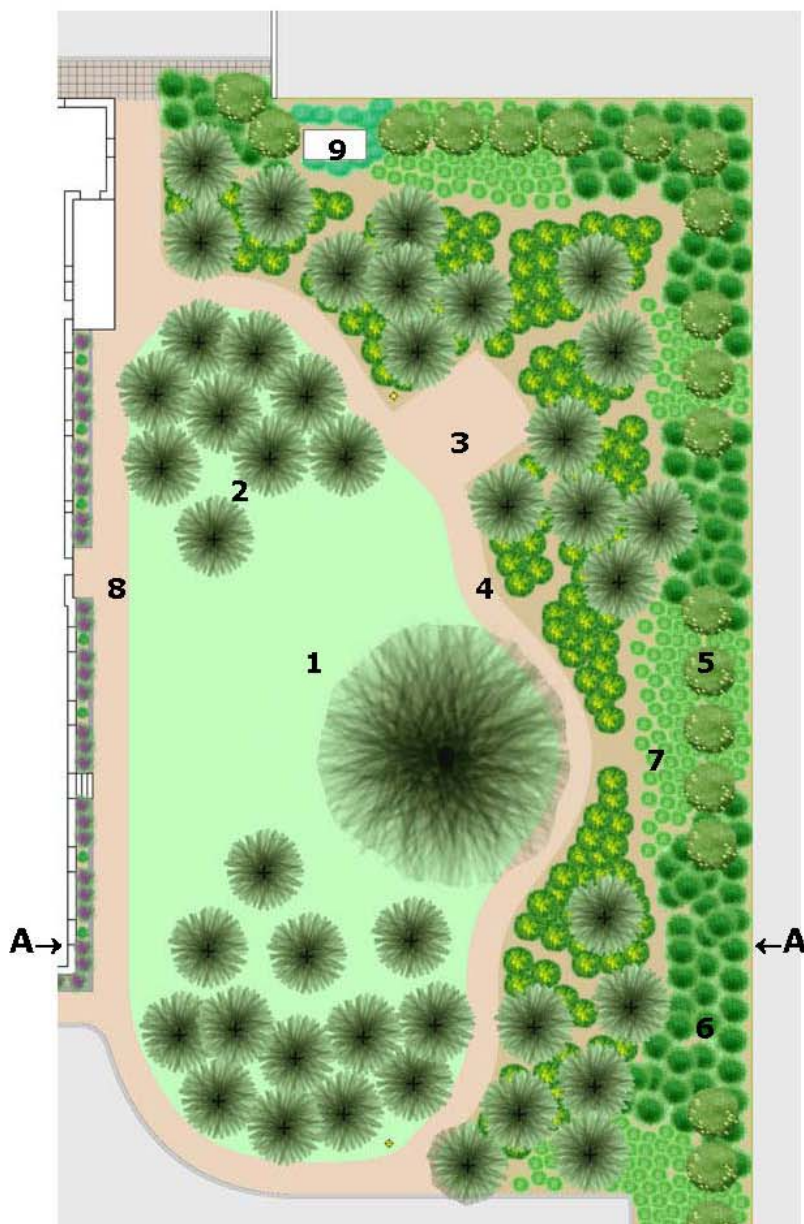

'NORFOLK ISLAND PINE SKOGEN - GRANSKOG'

Känslan jag vill förmedla i denna del av trädgården är av en granskog. Planteringarna längst med sydsidan skärmar av och skapar ram till de granlika Norfolk Island Pine. Runt den befintliga **1** Norfolk Island Pine planteras nya **2**, de planteras tätt för att bilda en direkt känsla av en granskog. De gallras sedan ut efter hand så att de skall bibehålla sitt koniska växtsätt. Grillplatsen **3**, som flyttats hit från den norra sidan av trädgården för att skapa mer mänsklig aktivitet i denna del av trädgården, blir omgärdad av de granliknande träden. *Acacia pravissima* 'Golden carpet' **4**, bildar stora mattor under Norfolk Island Pinen, här ringlar små stigar, för att förstärka känslan av en granskog utgörs markbeläggningen inne i planteringarna av täckbark. Acacian blommar med gula små blommor på våren.

Planteringarna utmed staketet i söder utgörs av *Banksia marginata* **5** som bildar en häck i söder. Banksian och *Correa reflexa* 'Green Giant' **6**, små kompakta buskar och *poa labillardieri* **7**, planteras i stora grupper och bildar böljande undervegetation.

I rabatten utmed byggnadens sydsida **8**, planteras *Hardenbergia violacea* och *Dianella tasmanica*. Det lilla skjulet i öster göms under *clematis aristata* **9**.

Sektionen visar hur känslan av en granskog skapas av Norfolk Island Pinen och dess koniska växtsätt. Trädet **1** visar hur stora träden blir, men för att skapa en direkt effekt planteras de nya träden **2** tätt för att sedan gallras ut.

7. DISKUSSION OCH REFLEKTION

Under de år som jag bott i Australien har jag, som blivande landskapsarkitekt börjat ställa mig frågan om det landskap som jag minns tillbaka på från Sverige ser likadant ut som hur andra svenskar minns det?

Och om det finns särdrag i landskapet som jag förbiser men som andra kanske ser som mer betydelsefulla och tvärtom?

Jag hade under en längre tid funderat över att basera mitt examensarbete på Svenska Kyrkan och dess trädgård, detta för att jag kände att det är en delvis bekant plats i ett för många okänt land. Var tyngdpunkten skulle ligga i mitt arbete, var jag länge osäker på, tills jag kom på idén att kombinera en undersökning av hur minnesbilderna av Sverige ser ut och sedan applicera dem på ett nytt gestaltungs-förslag till Svenska Kyrkans trädgård.

För att få svar på hur dessa minnesbilder ser ut utformade jag ett frågeformulär, idén till detta fick jag då jag pratade med en vän här i Australien, som berättade för mig om 'Census', ett frågeformulär som alla hushåll i Australien får besvara vart femte år. Detta för att man vill kartlägga befolkningen och dess vanor.

Ett frågeformulär kunde i mitt arbete bli en intressant utgångspunkt, för att få mina frågor besvarade. De svar jag fick från frågeformuläret jämförde jag dels inbördes men också med hur mina minnesbilder av Sveriges natur och landskap ser ut.

7.1 OLIKA MINNESBILDER

En generell minnesbild av Sveriges landskap

Har människor inklusive jag själv skapat en generell bild över vad som är ett typiskt svenskt landskap? Jag känner till viss del hur jag har skapat en generell minnesbild av Sverige och en idealiserad minnesbild av min hembygds miljöer.

Den generella bild jag har av Sverige, är av ett skogrikt land med insjöar, små lantbruk och torp i idylliska sättningar, ett småbruks landskap, som är grönt och frodigt.

Men då jag minns min hembygd i Sverige är det en nostalgisk bild av de öppna skånska slätterna med de fyra sädesslagen, gula rapsfält och pilalléer som leder ut till någon stor gård.

Dessa minnesbilder var det ingen direkt skillnad på, mellan mig och hur andra Svenskar minns Sverige och sin hembygd. Det var inte heller någon skillnad mellan män och kvinnors minnesbilder.

De intressanta skillnaderna såg jag istället då det gällde specifika särdrag i landskapet.

Min syn på landskap som blivande landskapsarkitekt

När jag tittar ut över landskapet så är det med andra ögon, än för ett par år sedan. Efter att ha börjat läsa till landskapsarkitekt så har jag gradvis märkt hur mitt sett att se på olika mindre särdrag och hela landskapsbilder har ändrats. Jag har fått ett mer kritiskt seende och jag ser små detaljer som jag kan tycka är positiva eller negativa i landskapsbilden. Många av de detaljer som jag har märkt att andra människor inte tänker så mycket på. Detta ibland kritiska seende är både bra och dåligt, då jag ser vad som kan förändras eller förbättras. Ett exempel på detta i Australien, där man utmed vägarna har en tradition att ha en "nature strip", en remsa av gräs och träd mellan trottoaren och gatan. Utmed denna remsa gräs står det i de allra flesta fallen alltid el- och telefonstolpar. Under ledningarna har man planterat träd, när sedan dessa träd växer och når ledningarna, så sågas mittengrenarna på träden av och kvar står ett 'Y' liknande träd.

Denna företeelse tillsammans med en massa ledningar utmed gatorna finner jag väldigt störande. Vänner som jag påvisat detta säger att de inte tänkt så mycket på det. Hade min syn på detta varit annorlunda om jag inte läst till landskapsarkitekt? Hade jag inte lagt märke till detta då?

Detta kritiska seende kan också ha påverkat mitt urval av bilder till frågeformuläret. Har jag sorterat bort bilder på landskap som kanske är typiskt svenska, men som inte passerat det kritiska seende som jag utvecklat under mina studier till landskapsarkitekt?

Olika uppfattning av vad som kännetecknar ett typiskt svenskt landskap

När jag ställde frågan vilken naturtyp som ansågs typiskt svensk och vad som utmärker den naturtypen (Bilaga 1, fråga 6), fick jag en generell landskapsbild som svar, den av ett skogsbeklätt landskap oftast bestående av barrskog, med små insjöar och en och annan grönskande äng eller hage.

När jag sedan frågade vilka bilder som ansågs representera Sverige (Bilaga 1, fråga 29), blev svaren de på mindre aspekter i landskapet, i stort sett alla svarade med ett snöklätt träd, medan en sommarbild på en tallskog kom på andra plats. Andra bilderna som många hade markerat var på en flugsvamp och en myrstack. Var det så att dessa bilder istället för att ge associationer till Sverige som helhet, gav påminnelser om händelser, som till exempel skolutflykter eller som jag själv, strapatser med Frilufsarna. Valde man de bilderna på grund av att de skapade starkare känslor än vad de mer allomfattande bilderna gjorde? Vilket kanske berodde på att de bilderna som flest valde visade detaljer som man annars kanske hade svårt att förknippa med mer övergripande landskapsbilder.

En annan fråga med bilder var vilka särdrag som man ansåg som viktiga eller speciellt representativa för Sverige (Bilaga 1, fråga 26 och 27), svaren på dessa frågor var ganska få och korta. Själv såg jag tydliga och viktiga särdrag i varje bild. Kanske var det för att jag var den person som valt ut bilderna men också för att jag har mer vana att studera landskapsbilder och reflektera över dem?

Olika uppfattning på vad som utmärker en svensk trädgård

En svensk trädgård minns jag som en årstidsväxlande färgpalett, rabatter med vårblommor som till exempel snödroppar, vintergäck och snöstjärnor men också med sommarens perenner som pioner, och riddarsporrar. Säsongs skiftningar som man inte upplever i samma utsträckning i Melbourne.
(Bilaga 1, frågorna 19, 20, 21, 22 och 23)

De särdrag som andra utlandssvenskar anser utmärker en typiskt svensk trädgård skiljde sig åt från mig, då jag varken anser att en flaggstång, bärbuskar eller fruktträd utgör beståndsdelar som karakteriserar en typiskt svensk trädgård, vilket de flesta som besvarat formuläret gjorde. Detta beror på att jag ser en trädgård mer som något estetiskt, ett konstverk, vars uppgift är att ge visuell stimulans. Medan många av utlandssvenskarna förknippade en trädgård med aktiviteter eller händelser som till exempel bärplockning. Detta kan också härledas till att många saknade till exempel vinbärsbuskar som inte trivs att växa i Melbourne. En liknande företeelse kunde jag se när frågan blev specifik till vilka träd eller buskar som ansågs utmärka en svensk trädgård, jag svarade med enbart prydnadsträd eller buskar, medan det återigen blev fruktträd eller bärbuskar som de flesta svarade med. Om jag använt ordet 'park' kanske jag hade fått fler svar på prydnads växter förknippade med Sverige. De vilda växter som många saknade från Sverige var också oftast sammankopplade med någon aktivitet eller händelse, till exempel svamp och hjortron. (Bilaga 1, fråga 14)
Medan jag känner saknad av träd, till exempel boken, som ger en tydlig väckelse när den håller på att slå ut och naturen börjar vakna till liv. En intressant skillnad här var att flertalet män svarat med träd medan kvinnor svarade överlag med mindre växter, som till exempel perenner.

Några företeelser som jag tycker är viktiga och utmärkande i svenska landskap och vars betydelse jag funderat en del över under min tid i Australien är **allmansrätten** och **landskapsblommorna** men också de skiftande **årstiderna** i Sverige.

Allemansrätten

Den landskapstyp från Sverige som många saknade var oftast relaterad till någon speciell aktivitet som svamp- eller bärplockning. Vilket i sin tur kan sammankopplas med allemansrätten som blivit en stark symbol för svenskars samhörighet med naturen.³⁸

Bor man inne i en storstad som Melbourne är sådana aktiviteter inte lika lätta att uppleva, dels beroende på att det inte finns någon allemansrätt i Australien, de långa avstånden mellan platser och städernas storlek. Men också beroende på att svensken här kanske känner en viss otrygghet att ge sig ut i ett till större delen okänt landskap. Detta och inte minst att landskapet inte är lika tillgängligt som i Sverige, har varit en betydande faktor när jag har bildat min syn på Australiens landskap, vilket till viss del har påverkat min saknad av den Svenska naturen.

Allemansrätten, var en faktor som jag fick en stark känsla av fanns i allas tanke och vilken är en av grundpelarna till att vi kan komma så nära naturen i Sverige. Hade en fråga ställts om allemansrättens betydelse, så är jag säker på att alla hade sett den som en väsentlig faktor till hur deras minnesbilder av Sverige skapats. Detta kan också härledas till vilka växter som man tyckte bäst om eller saknade från Sverige. Många svarade med till exempel hjortron och blåbär, som det bara är att ge sig ut den svenska naturen och plocka.

(Bilaga 1, frågorna 16 och 17)

---

³⁸ 'Landskapet i våra hjärtan' av J. Christensson Sidan 12

Landskapsblommor

Ett annat exempel är landskapsblommorna, vars betydelse man kanske inte alltid tänker på, eftersom ingen svarade med sin landskapssymbol.

Kanske är det precis som med allemansrättens betydelse för hur svensken har skapat sin relation med sitt landskap, så har landskapsblommornas inverkan på våran minnesbild av Sverige kommit att bli något som ligger så pass väl förankrat i inom oss så att jag hade behövt ställa en speciell fråga, angående dessa små identitetsskapande symboler. För att få reda på om de betyder något för den minnesbild man har av Sverige?

Årstider

Skiftningarna mellan årstiderna i Sverige var viktiga fick jag klart för mig igenom svaren. I princip alla de tillfrågade föredrog sommaren, vilket kunde ses inte bara i de landskapsbilder som man föredrog men också i de känslor som de olika bilderna väckte eftersom, jag fick flest positiva svar till sommarbilder, medan många associerade en höstbild med vinterns antåg. Då jag frågade vad som utmärker en typiskt svensk trädgård förknippade ingen med något som förekommer under vintern eller hösten. (Bilaga 1, fråga 6, 7, 8, 11, 19 och 28)

Kan detta vara den nostalgiska bilden av den lilla röda stugan i skogsbrynet som man generellt tänker tillbaka på, kanske under midsommar, omgärdad av en frodig grön gräsmatta och där en flaggstång stolt står med en hissad svensk flagga?

Själv tycker jag att det finns väl så tilltalande företeelser under vintern som jag förknippar med olika landskapstyper. Till exempel vintergröna växter som skapar en känsla av liv och hopp om våren i det karga vinterlandskapet.

7.2 ETT SVENSKT LANDSKAP I AUSTRALIEN, **SVENSKA KYRKANS TRÄDGÅRD**

Skiljer sig de minnesbilder som jag har av Sverige jämfört med andra utlandssvenskars minnesbilder, vilket på så sätt påverkar de minnesbilder som jag vill att besökarna skall få i den nya trädgården till Svenska Kyrkan.

Ett av de tydligaste resultaten jag kunde härleda från svaren i frågeformuläret, var att de minnesbilder jag har av Sverige generellt inte skiljer sig så mycket från andra utlandssvenskars minnesbilder, det var istället de mindre detaljerna i landskapet och sammankopplingar mellan svenska och australiska landskap, som skiljde sig åt.

Förnimmelse av ett svenskt landskap

Mitt förslag till ny trädgård till Svenska Kyrkans, tror jag på olika sätt förmedlar en känsla och skapar anknytningar med Sverige. Som trädgården ser ut idag så kände jag att det behövs en omgestaltning av den, som dels skapar nya karaktärer och mindre rum, inom en gemensam ram, men som också anpassar trädgården till den nuvarande situationen med stränga bevattningsrestriktioner.

Jag hade en del olika inledande idéer om hur trädgården kunde komma att se ut, med olika delar vilka kan sammankopplas med olika landskapstyper från Sverige och att dra ett promenadstråk igenom de olika delarna och på så sätt ta besökaren på en vandring igenom Sverige.

För att uppnå dessa mål behövdes en utrensning och föryngring av trädgården, för att skapa enhetliga rum i trädgårdens olika delar. Jag tvekade därför inte att ta bort en stor del av de träd som idag växer i trädgården för att uppnå mitt mål.

Svaren på de frågor jag ställde om det finns aspekter som påminner om Sverige i Australiens landskap så blev svaren bara på aspekter som kan härledas till Europa och inte till inhemska växter eller för Australien vanligt förekommande landskapstyper. Detta kan bero på att många kanske inte känner till Australiens flora så väl.

Min uppfattning om Australiens landskap och växter har ändrats efter det att jag har studerat och fått kunskap om dess värden och variation. Tidigare har lokalt förekommande växter inte haft en hög status i trädgårdskretsar, detta börjar ändras och fler människor får kunskap om de australiska växternas fördelar, dels för den inhemska faunan men också för att de generellt kräver mindre bevattning och konstgödsel.

De sammankopplingar till Sverige som jag vill skapa kommer att ta tid att infinna sig till exempel där Norfolk Island Pine och She-Oak planteras, men kommer att öka efter hand som träden växter och bildar de skogslika karaktärer av gran- och tallskog som jag vill efterlikna.

Ökad kunskap om Australiens landskap

Under arbetets gång har jag ställt mig frågan om det är rätt att använda exotiska växter här i Melbourne i den omfattning man gör idag, men det blev tydligt för mig, efter att ha deltagit i föreläsningen 'Sustainable Gardening in Australia' i augusti 2006, som gav mig en klar bild över de problem som har skapats i och med att man idag i så stor utsträckning använder exotiska växter. En aspekt som jag hade tänkt visa mer av i trädgården var de olika årstiderna som överlappar varandra i Australien och inte är lika tydliga som i Sverige. Denna tanke övergav jag på grund av att flertalet inhemska växter i Australien är städse gröna och har sin blomning på vintern. De minnesbilder av Sverige jag vill uppnå skapas istället av de tankeanknytningar till Sverige som uppkommer i de olika delarna i trädgården, till exempel med en svensk sommarbatt i trädgårdens östra del och känslan av att man vandrar runt i en ekhage i omgiven av stengårdsgårdar i den norra delen av trädgården.

Jag vill i det nya gestaltungsförslaget både ge besökarna sammankopplingar till Sverige men också förmedla att landskapet runt Svenska Kyrkan tar hänsyn till det naturliga landskap som funnits där genom att skapa en trädgård som tar bägge i hand och bildar en ny stark förening.

I boken 'places. platser,' nämns två principiella förhållningssätt i landskaps arkitekturen kallade kontrast eller analogi. Man kan gå med naturen eller emot den. Kontrast är det klassiska sättet, redan Edens lustgård byggde på ett motsatsförhållande mellan det som var innanför och utanför. Analogi är den svenska 1900-talsmetoden, som inte finns på många andra ställen i världen, följsamheten mot det befintliga.³⁹

I det här fallet blir den svenska analogin att trädgården går parallellt med Australiens landskap, genom att i stort sett bara använda dess inhemska flora. Detta blir en ny förening, föreningen av det lokala: växterna, de med det främmande: minnesbilderna från Sverige⁴⁰.

---

³⁹ 'places. platser,' av Thorbjörn Andersson Sidan 23

⁴⁰ 'places. platser,' av Marc Treib Sidan 6

7.3 Några Avslutande Reflektioner

Den markbundenheten till svenska landskap som en stor del av de som besvarat frågeformuläret hade, med detta menar jag att man hade svårt att applicera Svenska landskapsbilder på landskap i Australien och likna växter i Australien med växter från Sverige. Kommer detta att leda till att det bara är jag som associerar de olika delarna i trädgården med olika landskapstyper från Sverige? Behöver trädgården tydliga förklaringar, kanske till och med skyltar som beskriver den så att andra människor kan förstå det jag vill förmedla? Måste allt få en förklaring, skall inte människor också få en chans att bilda sig egna tolkningar, i mitt fall med den nya trädgården. Kanske genom att skapa motsatta minnesbilder, när man besöker Sverige så associerar man istället en tallskog med skogen av She-Oak i Svenska Kyrkans trädgård.

En intressant slutsats som jag kommit fram till var att utlandssvenskarna här i Melbourne för det mesta förknippade växter och landskap i Sverige med speciella händelser eller aktiviteter, Thorbjörn Andersson menar att man alltid måste ha med den sociala aspekten när man utformar ett landskap. Mitt nya gestaltungsförslag till Svenska Kyrkans trädgård skapar kanske inte minnen av Sverige hos alla som besöker trädgården, kommer de istället att förknippa den med händelser och aktiviteter som de har upplevt i trädgården?

Det var i stort sett en gemensam minnesbild av Sverige jag delade med andra utlandssvenskar, men jag upptäckte att jag har skapat ett kritiskt sätt att se på landskapet. Jag har märkt att jag till exempel ser en nyanlagd trädgård, inte enbart hur den ter sig i nyanlagt skick, utan med kritiska ögon, hur den hade kunnat förbättras eller hur den kommer att se ut ur skötselsynpunkt.

En annan faktor som jag märkte var olika från mig och de flesta som besvarat frågeformuläret var att jag såg i förstahand visuella särdrag i en landskapsbild, sedan de händelser som kan ske i landskapet till exempel i en höstbild, där jag främst såg de sprakande höstfärgerna och inte tänkte på svampplockningen. Detta var för mig mycket lärorikt, då jag tydligt fick bekräftat hur viktigt det är som landskapsarkitekt att kunna se de olika värden och betydelser samma plats kan ha för olika människor.

8. KÄLLOR

Skriftliga källor

Andersson, T. 2002. 'places. platser,' svensk Byggtjänst, Stockholm

Bryant, G. 2005 'The Random House Encyclopedia of Australian Plants', Random House, Australia.

Cheers, G et.al. 2004 'Botanica', Random House Australia.

Christensson, J. 2002. 'Landskapet i våra Hjärtan', Historisk Media, Lund.

Internet

www.arts.monash.edu.au 15 augusti 2006

www.whitehat.com.au 17 juli 2006

Föreläsning

'Sustainable Gardening Australia, Melbourne Town Hall, 23 och 30 augusti 2006.

Kartor och Planer

www.xml.sa.mapquest.com 17 juli 2006

Plan över Svenska Kyrkans Trädgård är baserad på en plan av landskaps arkitekt Dieter Habicht, Melbourne 1992.

Bilder

Alla fotografier är tagna av Christian Lundh
Alla skisser är gjorda av Christian Lundh

Tack;

Mona Wembling, Handledare, landskapsarkitekt SLU Alnarp

Maria Engström, landskapsarkitekt, Stockholm

Ingrid och Göran Lundh

Brad Candy

Peter Hellgren pastor på Svenska Kyrkan i Melbourne

Besökarna på Svenska Kyrkan i Melbourne

Bilagor

Bilaga 1 Frågeformulär

Bilaga 2 Växtlista

MINNESBILDER

av

SVENSK NATUR

Foto: www.sxc.hu

HEJ! Jag är en svensk landskapsarkitektstuderande bosatt här i Melbourne. Jag är i slutet av min utbildning och håller på med mitt examensarbete, vilket handlar om utlandssvenskars minnen och associationer kring Sveriges natur.

Jag behöver nu din hjälp, att besvara detta formulär om vad du anser som viktiga och utmärkande aspekter för svensk natur. Resultatet i undersökningen kommer att lägga grunden till ett gestaltungsförslag för en trädgård här i Melbourne.

Fundera inte länge på varje fråga, svara istället med det första du tänker på.

Formuläret tar cirka 15 minuter att fylla i.

Tack så mycket för din medverkan!

Christian Lundh

lundhchristian@hotmail.com

Fotona i detta formulär är inte skyddade under någon upphovsrättslag.

Man   Kvinna

1. Hur länge har du varit i Australien? _____

2. Är du fast boende i Australien? Ja Nej

3. Hur många gånger har du varit i Sverige under de senaste 3 åren? Ringa in:

0   1 - 3   4 →

4. Var i Sverige kommer du ifrån?

Landskap och eventuellt ort: _____

**5. Vilken slags natur tänker du på när du minns tillbaka på där du
bor/bodde Sverige?** _____

**6. Vilken typ av natur anser du vara typiskt svensk och vad tycker du är speciellt
utmärkande för den naturtypen?**

Svar: _____
_____

7. Vilken årstid i Sverige föredrar du? Gradera: 1 Mest - 4 Minst

Vår ____ Sommar ____ Höst ____ Vinter ____

8. Saknar du de tydliga årstidsväxlingarna i Sverige? Ja Nej

9. Vad för växt associerar du med följande landskapstyp? Svara med 1 växt:

Skogslandskap: _____ Jordbrukslandskap: _____

Fjälllandskap: _____ Kustlandskap: _____

10. Vad för växt associerar du med följande? Svara med 1 växt:

Urskog: _____

Barrskog: _____

Lövskog: _____

Äng: _____

Trädgård: _____

Haglandskap: _____

11. Finns det några speciella karaktärer (tex sten gårdsgårdar, hamlade pilträd) som förekommer i svensk natur som väcker positiva minnen i dig?

Svar: _____

_____

12. Vilken naturtyp från Sverige saknar du här i Australien? _____

13. Vilken naturtyp här i Australien påminner dig

mest om Sverige? _____

14. Vilka vilda växter saknar du mest från Sverige?

Ange max 3 växter: _____

15. Vilka växter här i Melbourne påminner dig mest om Sverige?

Ange max 3 växter: _____

16. Vilka vilda växter anser du vara typiskt Svenska?

Ange max 3 växter: _____

17. Vilken växt i Sverige tycker du bäst om? _____

18. Vilka träd tycker du representerar Sveriges natur bäst? Ringa in max 2 stycken:

Tall   Björk   Bok   Ek   Gran   Lönn   Lind   Ask   Al   Frukträd

19. Vad associerar du med en svensk trädgård, till exempel en speciell känsla eller aktivitet?

Svar: _____

_____

20. Vad tycker du utmärker en typiskt svensk trädgård?

Svar: _____

_____

21. Nämn vad du anser vara några typiskt "svenska" trädgårdsväxter, träd/buskar?

Ange max 3 växter: _____

22. Vad tycker du skall växa i en "svensk" blomsterrabatt?

Ange max 3 växter: _____

23. Vad tycker du skall växa i en "svensk" blomlåda?

Ange max 3 växter: _____

24. Vad för växter tycker du utmärker en "svensk" äng?

Ange max 3 växter: _____

25. Vilka 3 bilder tycker du representerar Sverige bäst? Markera dina svar med kryss:

↑ Foto: www.sxc.hu

Svar: ____

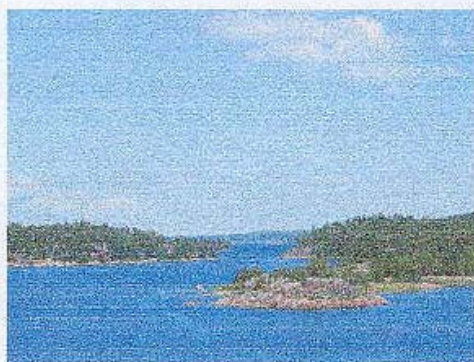
↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.sxc.hu

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

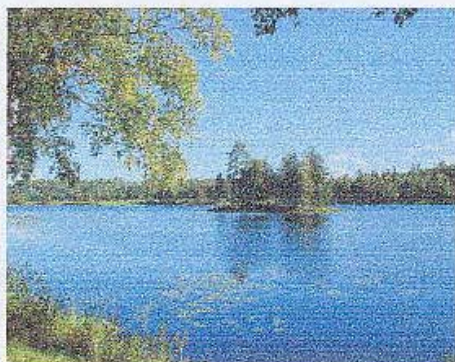
↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

**26. Finns det några aspekter i bilderna som du associerar speciellt med Sverige?
Svara med en kort mening:**

↑ Foto: www.bakgrunder.com

← _____
_____

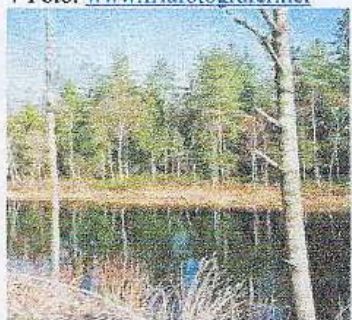
↑ Foto: www.fria-bilder.se

← _____
_____

↑ Foto: www.fria-fotografer.net

← _____
_____

↑ Foto: www.sxc.hu

← _____
_____

↑ Foto: www.fria-bilder.se

← _____
_____

27. Vilka fysiska kännetecken i bilderna tycker du är de mest utmärkande eller tilltalande? Svara med en kort mening:

↑ Foto: www.friaфотографер.net

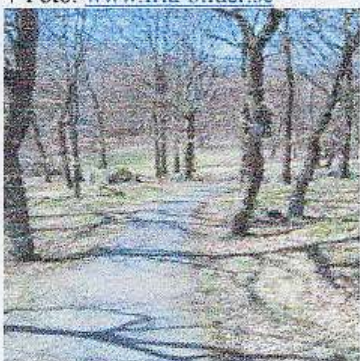

↑ Foto: www.fria-bilder.se

↑ Foto: www.sxc.hu

↑ Foto: www.sxc.hu

↑ Foto: www.friaфотографер.net

---

28. Vad för känsla / sinnesstämning associerar du med bilderna?

Svara med en kort mening:

↑ Foto: www.fria-bilder.se

↑ Foto: www.sxc.hu

↑ Foto: www.fria-bilder.se

↑ Foto: www.fria-fotografer.net

↑ Foto: www.bakgrunder.com

↑ Foto: www.fria-bilder.se

← _____

_____

← _____

_____

← _____

_____

← _____

_____

← _____

_____

← _____

_____

29. Vilka 3 bilder tycker du representerar svensk natur bäst?

Markera dina svar med kryss:

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.bakerunder.com

Svar: ____

↑ Foto: www.fria-bilder.se

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.sxc.hu

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.fria-bilder.se

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

↑ Foto: www.fria-bilder.se

Svar: ____

↑ Foto: www.fria-bilder.se

Svar: ____

↑ Foto: www.fria-bilder.se

Svar: ____

↑ Foto: www.friafotografer.net

Svar: ____

30. Vilken sång tycker du representerar Sveriges natur bäst och vilken typ av natur tycker du att den sången beskriver? Markera sången med ett kryss:

31. Bind ihop sångerna med bilderna:

Evert Taube 'Änglamark'

Kalla den änglamarken eller himlajorden om du vill,
Jorden vi ärvde och lunden den gröna.
Vildrosor och blåsippor och lindblommor och kamomill
Låt dem få leva, de är ju så sköna.

Låt barnen dansa som änglar kring lönn och alm
Leka tittut mellan blommande grenar.
Låt fåglar leva och sjunga för oss sin psalm
Låt fiskar simma kring bryggor och stenar...

Svar: _____

Bild nr _____

Evert Taube 'Sjösala Vals'

Rönnerdahl han skuttar med ett skratt ur sin säng
Solen står på Orrberget, Sunnanvind brusar.
Rönnerdahl han valsar över Sjösala äng.
Hör min vackra visa, kom sjung min refräng!
Tärnan har fått ungar och dyker i min vik,
ur alla gröna dungar hörs finkarnas musik
och se, så många blommor som redan slagit ut
på ängen!
Gullviva,
Mandelblom,
Kattfot
Och blå viol.

Svar: _____

Bild nr _____

Ulf Lundell 'Öppna Landskap'

Jag trivs bäst i öppna landskap, nära havet vill jag bo,
Några månader om året, så att själen kan få ro.
Jag trivs bäst i öppna landskap, där vindarna får fart,
Där lärkorna slår högt i skyn, och sjunger underbart...

Svar: _____

Bild nr _____

**Astrid Lindgren
'Idas Sommarvisa'**

Du ska inte tro det blir sommar,
Ifall inte nån sätter fart
På sommaren och gör lite somrigt,
Då kommer blommorna snart.
Jag gör så att blommorna blommar,
Jag gör hela kohagen grön,
Och nu så har sommaren kommit,
för jag har just tagit bort snön...

Svar: _____

Bild nr _____

**Ted Gärdestad
'Sol, Vind och Vatten'**

Ännu spelar syrsor
Till vindarnas sus
Ännu rullar kulorna
På skolgårdens grus
Och än strålar solen
På brunbrända ben
Ännu ruvar fåglarna
Fast timmen är sen...

...
Sol, vind och vatten är
Det bästa som jag vet
Men det är på dig jag
tänker i hemlighet
Sol, vind och vatten
Höga berg och djupa hav
Det, är mina drömmar vävda av...

Svar: _____

Bild nr _____

Nr 1 ↑ Foto: www.sxc.hu

Nr 2 ↑ Foto: www.sxc.hu

Nr 3 ↑↑ Foto: www.fria-bilder.se

Nr 4 ↑ Foto: www.sxc.hu

Nr 5 ↑ Foto: www.sxc.hu

Nr 6 ↑ Foto: www.fria-fotografer.net

Nr 7 ↑ Foto: www.bakgrunder.com

Källor

BildKällor:

Foto: www.fria-bilder.se Landskap/Naturbilder

Foto: www.friafotografer.net Landskap/Naturbilder

Foto: www.sxc.hu Sweden/Pictures Sweden

Foto: www.bakgrunder.com

Sångtexter:

www.musikzonen.se

Bilaga 2 Växtlista

Växtbeskrivningarna är hämtade från 'Botanica Illustrated Encyclopedia of Garden Plants' publicerad 2005. Random House, Australia.

Träd

Silver Banksia, *Banksia marginata*

Denna sorts banksia kan variera i sitt växt sätt beroende på ståndort, får silver banksian växa i en god jord kan den bli ett 12 meter högt träd, med en tät krona. Bladen är tandade ute i spetsen och har en silveraktig färg på undersidan. Banksian blommar på sensommaren och under vintern med små krämfärgade blommor som i sin tur bildar täta upprättstående knippor.

Botanica sidan 132

Buskar

River Bottlebrush, *Callistemon sieberi*

Denna buske är anpassad att växa närheten av bäckar och små floder, vilka ibland översvämningar. Den har ett upprätt växtsätt och kan ibland bilda ett litet träd upp 3 meter högt. Bladen är små och grå gröna. River bottlebrush har en lång blomningstid från våren och in på hösten, blommorna är alltifrån krämfärgade till rosa.

Botanica sidan 170

Australian Fuchsia, *Correa reflexa* 'Green Giant'

Denna låga buske får klockliknande hängande blommor, som är limegröna. Beskärs Australian fushia, lätt bildar den en tät buske.

Botanica sidan 254

Australian Indigo, *Indigofera australis*

Denna buske kan bli upp till 1.8 meter hög, med blad som har en blågrå färgton.

Australian indigo har ärtbloms liknande blommorna i djupt rosa kommer under sommaren och en bra bit in på vintern.

Botanica 472

Violet Kunzea, *Kunzea parvifolia*

Violet kunzea bildar en 1.5 meter hög och 3 meter bred buske ganska gles buske, men den kan bli en bra häck om den beskärs regelbundet. På våren blommar den med mängder av violetta blommor.

Botanica sidan 501

Klängväxter och marktäckare

Ovens Wattle, *Acacia pravissima* 'Golden carpet'

Denna marktäckare bildar låga upp till 6 meter stora mattor, och blommor med gula bollliknande blommor under våren.

Botanica sidan 42

Australian Clematis, *Clematis aristata*

Denna klematis kan bli upp till 6 meter och förekommer naturligt i Australiens skogar. Den bär små vita blommor under våren och sommaren.

Botanica sidan 234

Australian Bindweed, *Convolvulus erubescens*

Denna marktäckare bildar en matta av silvergröna blad och blommor med ljusblå klockliknande blommor.

Botanica sidan 247

Goodenia ovata

Denna lilla buske blir upp till 1.2 meter hög och är en bra marktäckare i skuggiga lägen. *Goodenia ovata* har glansigt gröna blad och blommor med små gula solfjädersliknande blommor under våren och sommaren.

Botanica sidan 410

Purple Coral Pea, *Hardenbergia violacea*

Denna växt kan antingen förekomma som en marktäckare, men får den chans och hjälp klänger den upp för till exempel en pergola. Under sommaren får den lila ärtbloms liknande blommor.

Botanica sidan 426

Creeping Boobialla, *Myoporum parvifolium*

Denna marktäckare bildar cirka 15 centimeter höga och upp till 75 centimeter vida kuddar, den har små trubbiga blad och blommor med honungsdoftande blommor under sommaren.

Botanica sidan 587

Perenner och Gräs

Brachycome multifida

Denna marktäckande perenn bildar små tuvor, och blommor med blålila små prästkragsliknande blommor.
Botanica sidan 151

White Everlasting, *Chrysocephalum baxteri*

Denna kompakt växande perenn bildar små 15 centimeter stora kuddar, och blommor med krämfärgade pappersaktiga små blommor.
Botanica sidan 228

Flax Lilly, *Dianella tasmanica*

Denna iris tål både torka och skugga, den kan bilda stora ruggar och de smala bladen kan bli upp till 1.2 meter långa. Flax lilly blommor med små lilablå stjärnlika blommor som sitter i klasar på upp till en meter långa stjälkar.
Botanica sidan 299

Butterfly Flag, *Diplarrena moraea*

Denna blomma tillhör irisläktet, den har långa smala blad och vita väldoftande irisliknande blommor med lila och gul märkning.
Botanica sidan 309

Honey Reed, *Lomandra longifolia*

Denna tuvbildande perenn har upp till en meter långa, gräslikna blad. De små gula blommorna sitter i täta klasar och har en honungsluk doft. Honey reed tål skuggiga växtplatser och kräver lite skötsel.
Botanica sidan 539

Poa labillardieri

Detta gräs bildar tuvor med upp till 30 centimeter långa blad, och en meter långa blomställningar, som går i en ljuslila färgton.
Botanica sidan 692

Fan Flower, *Scaevola 'Purple Fanfare'*

Detta är en lågvuxen perenn, har karaktärer av en marktäckare med ett utspritt växt sätt. Den trivs i både sol och skugga och blommor med blålila solfjäderliknande blommor i princip året runt.
Botanica sidan 826

Grass Trigger Plant, *Stylidium graminifolium*

Denna perenn bildar gräsliknande tuvor, från vilka axliknande blomställningar som kan bli upp till 90 centimeter höga kommer upp med lilarosa små blommor.
Botanica sidan 864